ՎԱՐՍԱԳՈՒՅՆ
SARDARABAD

BUENOS AIRES Nº 576 Miércoles 20 de Junio de 1990

FIEL EXPRESION DEL PENSAR DEMOCRATA LIBERAL DE LAS COLECTIVIDADES ARMENIAS DE SUDAMERICA
PRIMER PERIODICO ARMENIO DE SUDAMERICA IMPRESO EN SISTEMA OFFSET

LA FEDERACION RUSA PROCLAMO SU SOBERANIA

El Parlamento de la Federación Rusa, que preside *Boris Yeltsin*, se ha declarado Estado soberano por una casi unanimidad: 907 votos contra 13, optando por la vía de la confrontación con el poder central.

La resolución fue aprobada después de intensos debates entre los diputados, que no pudieron ponerse de acuerdo en uno de los puntos que trataba la autodeterminación de las repúblicas autónomas, por lo que este punto fue excluído de la redacción final.

Los observadores convienen en que las aspiraciones secesionistas rusas constituyen un desafío abierto a la unidad y estabilidad de la Unión Soviética, considerando que por sus 160 millones de habitantes, la Federación Rusa representa más de la mitad de toda la población de la URSS, contando en su extenso territorio con las mayores reservas de gas, petróleo y todo tipo de minerales.

A este respecto, la declaración de soberanía establece que los recursos naturales y el territorio son propiedad de la Federación, por lo que no se descarta que se utilice este principio para que Rusia inicie intercambio directo de todo tipo de productos con el resto de las repúblicas y, en un futuro, con el extranjero.

Se recuerda que, no hace mucho, *Gorbachov* manifestó que una Unión Soviética sin la Federación "carecería de sentido".

El texto aprobado ahora por los legisladores manifiesta que la Federación Rusa se reserva el derecho de independizarse del resto de la URSS, de acuerdo con las disposiciones de un nuevo tratado federal que regule los lazos de unión entre las repúblicas y el poder central.

Uno de los puntos importantes considerados por el Consejo de la Federación es el establecimiento de un nuevo esquema de relaciones entre las distintas repúblicas y la Unión Soviética.

Ya al momento de ser elegido Presidente, *Yeltsin* dejó bien en claro su pensamiento acerca de la transformación de la estructura de poder cen-

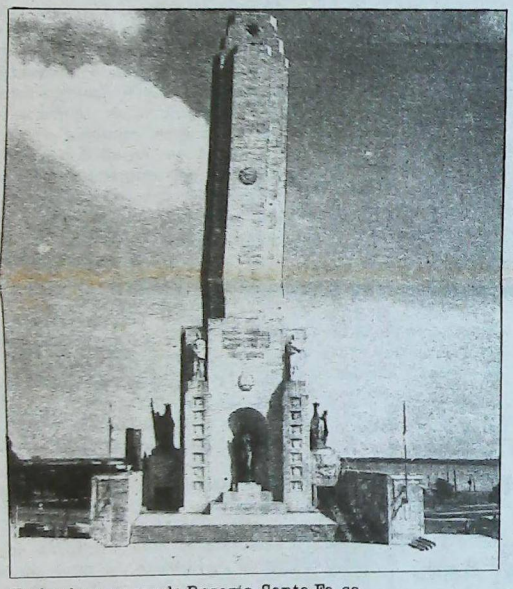
continúa pág.4

En rayado, la República Socialista Federativa de Rusia, 160 millones de habitantes distribuidos del Artico a China y del Báltico hasta el Pacífico. En blanco, el resto de la URSS

20 de JUNIO: Fallecimiento de *MANUEL BELGRANO* *"DIA DE LA BANDERA"*

El ejemplo de Belgrano

En las barrancas de Rosario, Santa Fe, se encuentra el Monumento Nacional a la Bandera. Está muy cerca del lugar donde Belgrano la hizo flamear por primera vez.

Tan estrechamente están unidas la imagen histórica de *Manuel Belgrano* y la de la enseña que hizo flamear por primera vez, asumiendo la plena responsabilidad de otorgarle a la patria naciente ese símbolo, que hoy resulta imposible separarlas.

Y nuestra bicolor insignia resume de tal modo lo que la personalidad del héroe entrañó de diáfano y profético que hoy, si bien se mira, al constituir un todo radiante, las múltiples facetas del espíritu de *Belgrano* ceden ante su rasgo esencial de abanderado supremo del país.

Conviene por ello, en el *"Día de la Bandera"*, evocar brevemente la vasta riqueza de aquella vida y aquel alma inspiradas, que surgen entre los pliegues del lienzo puro, con la claridad de un ejemplo.

También fue *Belgrano* un paradigma de pureza, y la notable trayectoria de su biografía lo proclama. Hoy lo vemos con la necesaria perspectiva, y su figura, grande de por sí, se agiganta.

Mitre, a quien habrá que acudir cada vez que sea menester captar en todo su alcance la exacta nobleza de *Belgrano*, dijo de él: "*Belgrano* fue un gran ciudadano y un verdadero héroe republicano, y ésa es su gloria... Lo prueba su anhelo por la instrucción de las masas, atestiguada por los establecimientos de educación que fundó antes y después de la Revolución; su respeto a la igualdad humana, manifestado hasta en su conducta con los indios de Misiones y Alto Perú; su amor a la libertad del pueblo al que consagró su vida y sus afanes; su empeño constante porque la revolución se constituyera sobre la base de un poder deliberante emanado directamente del pueblo, como lo demuestra su correspondencia a *Rivadavia*, y más que todo su ab-

continúa pág.4

YELTSIN CONTRA GORBACHOV

La Prensa del viernes 15 publica, bajo este título, un importante editorial referido a la situación creada en la Unión Soviética a raíz de la elección de _Boris Yeltsin_ como Presidente de la Federación Rusa. Considerándolo de interés para nuestros lectores, lo reproducimos en esta página.

Los vecinos de varios barrios de Moscú bailaron en las calles -como vienen haciéndolo los parisienses en París desde 1789- al conocerse el triunfo del tenaz *Boris Yeltsin* en la elección parlamentaria (534 votos, cuatro más que los requeridos, contra 467 de su oponente oficialista, *Alexander Vlasov)* que lo consagró presidente de la Federación Rusa, la más extensa y poderosa de las repúblicas soviéticas. Desde su nuevo sitial *Yeltsin* -hay consenso en los observadores del curso de las cosas soviéticas- podrá fortalecer sus conocidas posiciones, mezcla de ultrarreformismo y de populismo, que han venido distanciándolo paulatinamente de *Gorbachev* a partir del momento en que éste lo desplazó hace dos años del Politburó.

En vísperas de viajar a Canadá, *Gorbachev* no ocultó su preocupación y llegó hasta el punto de decir, casi entre dientes, que "podríamos enfrentar tiempos difíciles", acusando a *Yeltsin de haber cambiado de posición en temas cruciales para el porvenir inmediato de la URSS.*

Uno de los primeros anuncios de *Yeltsin* consistió en proponer la secesión de la República Rusa (una de las 15 de la URSS), privando al Kremlin, en caso de que así ocurriese, del primado de las resoluciones a que, desde hace 72 años, han venido allanándose todas las repúblicas que componen la gran federación. El propósito anticipado por Yeltsin guarda correspondencia con los fines autonomistas proclamados por Lituania, Letonia y Estonia y que, sumados a los movimientos escisionistas promovidos por algunas nacionalidades, acrecen la inquietud del Kremlin. No olvidó decir *Yeltsin* que la República Rusa, está ahora en libertad de aceptar o rechazar en su territorio las leyes y decretos del poder central soviético. Además -y por eso al conocerse el resultado de su elección en el Parlamento formuló una "declaración de soberanía"- la República Rusa permitiría a las empresas de su jurisdicción establecer contratos con empresas y organismos estatales de otras repúblicas soviéticas, sin tener que contar con el visto bueno previo de Moscú. Del mismo modo, podrá administrar independientemente sus finanzas, esto es, sin el control del Kremlin.

La situación planteada, sin ir más allá en la perspectiva que se perfila, es inédita. Nada parecido ha ocurrido desde que en 1917 se proclamó la Constitución de la Unión Soviética. Es éste el momento más crucial que afronta *Gorbachev* desde su acceso al máximo cargo en 1985. Yeltsin es su más poderoso opositor y no revista en las filas "conservadoras" que se oponen a la "perestroika". Esto explica que se haya convertido en un crítico permanente del ritmo con que son aplicadas las nuevas normas, cuya filosofía y cuya mecánica no parecen haber penetrado todavía, al menos lo suficiente, en la mayoría del pueblo ruso.

UNIFORMES COLEGIALES
ELMAYAN

BLAZERS
PANTALONES
JUMPERS
765-5293
Los Ceibos 63 BOULOGNE

Para las cuatro estaciones
y todas las edades
Lanas "Hetesia"

El Ing. Sos Karamian y las inversiones para Armenia

El 28 de mayo, por la tarde, llegó a Buenos Aires el Director del Departamento de Ciencia y Técnica Comercial del Comité de Relaciones Culturales de Armenia con la Diáspora, Ingeniero *Sos Karamian,* siendo recibido por una delegación del Consejo Profesional Argentino-Armenio, junto con representantes de Instituciones amigas..

El motivo fundamental del viaje del ingeniero Karamian era el de establecer contactos con personalidades del mundo científico, comercial y económico armenio y no armenio de la Argentina, a fin de interesarlos sobre la posibilidad de realizar inversiones de consideración en la República de Armenia, ante la firme idea de convertir a la región en *"zona franca"* o *"mercado libre".* Para facilitar ese propósito, el CPAA. preparó una agenda para el desarrollo de la actividad del visitante, la que ya al día siguiente a su llegada establecía una reunión con miembros de la Cámara Argentino-Armenia, ante los cuales el Ing. *Karamian,* presentó diferentes proyectos de inversión en Armenia para los próximos años, subrayando la significación de una eventual radicación de capitales en la Republica Socialista Soviética de Armenia en atención a un futuro gran mercado soviético.

Posteriormente, el ing.*Karamian* se entrevistó con el Subsecretario de Transportes del Ministerio de Obras y Servicios Públicos de la Nación, Dr. *Carlos Hairabedian,* mediante presentación del Dr. *José Deokmekjian,* a cuyo alto funcionario explicó también los motivos que lo habían traído a la Argentina, mostrándose éste sumamente interesado y comprometiéndose a orientar la actividad que en ese sentido desarrollaría su interlocutor.

Hubo también una reunión con la Comisión Directiva del Consejo Profesional Argentino, presidido por el Dr. *Eduardo Dante Asilian,* en cuya reunión se interiorizó al visitante de los fundamentos y propósitos que guían la acción de esta entidad, manifestándose también que la presencia del ingeniero *Karamian* contribuye al afianzamiento del puente tendido por la organización hacia la Madre Patria.

Estuvo también el visitante en el establecimiento fabril del Sr. *Manuel Arslanian,* mostrándose interesado en el moderno proceso de fabricación de etiquetas utilizado en esta producción.

Por la noche de ese mismo día, el ingeniero *Karamian* participó en una reunión de prensa que, convocada en la Sala del Consejo de la Unión General Armenia de Beneficencia, contó con la presencia del Primado para la República Argentina, Monseñor *Krikoris Pouniatian,* el Presidente de UGAB, señor *Vahram Hairabedian,* el Secretario General, señor *Rubén Kechichian* y otros directivos, así como representantes de otras entidades de la colectividad. En la oportunidad, el Dr. *Roberto Malkassian* resaltó la presencia del joven profesional armenio, manifestando que su visita es consecuencia del puente creado por el ex-Presidente del Consejo Profesional, Dr. *Yeprad Bayramian* y el Dr. *José Deokmedjian con sus* visitas profesionales y científicas a Erevan. El Ing. *Karamian,* por su parte, comprometió sus esfuerzos para consolidar ese puente de comunicación trazado entre el Comité y el Consejo Profesional, en bien de toda la armenidad.

El 1° de junio el Ing. *Karamian* visitó la Fundación Educacional Jrimian, de Valentín Alsina, en compañía de los doctores *Zakarian, Mardigian, Bayramian* y *Asilian,* recorriendo sus instalaciones, para luego mantener una interesante conversación con el director de la sección de armenio, Profesor *Ruben Mossian,* acerca de la enseñanza y aprendizaje del idioma, así como el método utilizado en dicha casa de estudios. La visita terminó con un almuerzo servido en el comedor del colegio, del que participaron otros directivos de la Fundación.

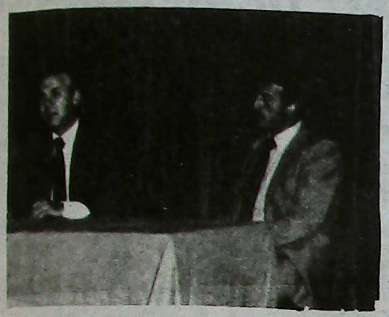
Luego de realizar otras visitas, en cumplimiento de la misión encomendada, el ingeniero *Karamian* se trasladó, el lunes 4 de junio, a la hermana República del Uruguay.

El jueves 14 visitó la redacción de Sardarabad el ingeniero *Sos Karamian,* acompañado por los directivos del Consejo Profesional Argentino Armenio doctores *Yeprad Bayramian y Eduardo Dante Asilian.*

En la oportunidad, en conversación con nuestro editorialista Sr. *Norair Karadanian* y nuestro colaborador Prof. *Varuyan Ajemian,* el ingeniero *Karamian* se explayó sobre la *"zona franca"* a crearse en Armenia, así como acerca de la situación que actualmente impera en la Madre Patria y en la Unión Soviética.

vaneskeheian s.a.c.i.f.i.
CUEROS CURTIDOS
IMPORTACION - EXPORTACION
RAUL SCALABRINI ORTIZ 676
TEL. 854-7845 - 855-0628
BUENOS AIRES

28 DE MAYO EN PARECORDZAGAN

A iniciativa de la sección de Arme nio del Instituto Marie Manoogian a cargo de la profesora *Rosita Youssefian de Balian*, el viernes 8 de junio tuvo lugar en dicho Instituto una conferencia referida al 28 de Mayo de 1918, a la que asistieron los alumnos de la sección secundaria "Doris Tchinnosian".

Abrió el acto la profesora Marta *Poggi*, Rectora del Instituto, haciendo referencia a la fecha y presentando a los disertantes: el Licenciado *Adolfo Koutoudjian*, ex Rector de la Escuela, y el señor *Haig Shahinian*.

Seguidamente tomó la palabra el señor *Shahinian, quien propuso convertir* ese acto en una Mesa Redonda en la que cada alumno expusiera su pensamiento o formulara las preguntas que deseara. A continuación se refirió a los ideales de la Unión General Armenia de Beneficencia, explicando en primer término su condición de entidad filantrópica y su carácter totalmente apolítico.

"Eso significa que no se puede hacer dentro de Parecordzagan un elogio o crítica a cualquier doctrina o hecho político, pero sí se puede realizar un análisis científico de los hechos históricos".

Luego de estas palabras, el Licenciado *Koutoudjian* se refirió a la parte histórica del tema, exponiendo los antecedentes y consecuencias del 28 de mayo de 1918, comenzando desde el siglo XIX, cuando se inicia el movimiento de liberación, ocurre el Genocidio y toman cuerpo los conflictos internacionales que repercutieron en el destino de Armenia.

El alumnado tuvo una activa participación en este acto formulando preguntas y exponiendo sus puntos de vista, destacándose la avidez del estudiantado sobre una mayor información de los acontecimientos del presente.

El señor *Haig Shahinian* explicó que se están viviendo hoy situaciones muy similares a las de 1917/18, y el Licendiado *Koutoudjian realizó un excelente* análisis de las posibilidades geopolíticas que hoy tiene Armenia, en cuanto a su economía y defensa militar, considerando su posición geográfica y sus recursos.

Lo más destacado del acto fue la atención del alumnado y su permanente interés en buscar los caminos más convenientes por donde encauzar los destinos de Armenia.

Transcurrido un tiempo máyor que los habituales para este tipo de actos, la Profesora *Marta Poggi* cerró el mismo con breves palabras de agradecimiento.

SEÑORITA ANAHID MARANGOZIAN

El Consejo Directivo de la Unión General Armenia de Beneficencia desea expresar su profundo pesar por el fallecimiento de la Benefactora de UGAB, Srta. *Anahid Marangozian*.

Nacida en Egipto en el seno de una familia de profundas raíces y tradiciones armenias, estuvo estrechamente vinculada al quehacer cultural de la Unión General Armenia de Beneficencia y a la Iglesia Apostólica Armenia.

A partir de su radicación definitiva en Buenos Aires, en 1962, la Srta. *Marangozian*, su hermana la Sra. *Araxi Marangozian de Hovivian* y su cuñado, el fallecido artista *Vahan Hovivian*, continuaron con su actividad dentro del ámbito de Parecordzagán, manifestando de múltiples maneras su inquebrantable adhesión a los postulados de nuestra Institución.

Fieles a sus principios y concientes de la importancia del rol que cumple Parecordzagán en la preservación de los valores culturales y morales de la armenidad, las hermanas *Marangozian* legaron a la filial Buenos Aires de la Unión General Armenia de Beneficencia todos sus bienes, con los que se instituirá un fondo educacional In Memoriam.

Lamentamos profundamente la desaparición física de la Srta. *Anahid*, mujer culta y de elevados valores éticos y morales. Hacemos llegar nuestro pésame a su sobrina, *Viviana Marangozian*, actualmente residente en Madrid.

.....

La Unión General Armenia de Beneficencia agradece las donaciones recibidas, en Lieu du Fleurs, con motivo del fallecimiento de la Srta. *Anahid Marangozian*.

Sra.	*MAKRUHI KALAIDJIAN....A.*	*100.000*
Sr.	*AGOP MINASSIAN.....A*	*100.000*
Sr.	*VAHRAM HAIRABEDIAN...A*	*50.000*
Sr.	*RUBEN KECHICHIAN.....A*	*50.000*
Sr.	*HARUTIUN SARAFIAN....A*	*50.000*

PRIMER SERVICIO
EN RELACIONES HUMANAS
Para la colectividad
Seriedad y Reserva
Sra. MARIA CRISTINA
Martes — Jueves — Sábado
15 á 19 40—4378
— SIN FINES DE LUCRO —

U. G. A. B.
ARMENIA 1322 - BS. AS.
773-2820 y 771-6500

CINCUENTENARIO de la LIGA DE JOVENES

COMISION DE DAMAS
.....
INVITAMOS A TODAS LAS SEÑORAS A UN ENCUENTRO AMISTOSO Y DE ESPARCIMIENTO
MANUALIDADES, JUEGOS, TE .....
JUEVES 28 DE JUNIO - 14 HS.
EN UGAB

DANZAS ARMENIAS
Si tenes entre 6 y 13 años veni y participa de los ensayos
Dias viernes de 17.00 a 19.00 hs
Bajo la dirección de Adolfo Aidician

AUDIOVISUAL
"EL ARTE ARMENIO A TRAVES DE LA HISTORIA"
a cargo de SARKIS ASCHIAN
Viernes 22 de junio.....20.30 hs.
AUDITORIO GULESSERIAN

NUEVAMENTE
* Exitosas Cenas de los Viernes *
PROMOCION 1990
Comisión de Padres
—• DESDE LAS 20 HS. • —
Comidas para Llevar

CURSO DE FOTOGRAFIA
A CARGO DEL
Prof. Ricardo Torossian
Todos los jueves de 19.30 a 21.30 hs
INSCRIPCIONES EN UGAB
SABADOS DE 18 A 21 HS.

Asesoría técnica en riesgos industriales y contratación de seguros generales
ATENCION ESPECIAL A LA COLECTIVIDAD ARMENIA
Bme. Mitre 777 7° B. Capital
TE. 49-1942/1886

Merceril S.A.
Larrea 237. Capital
T.E.: 48-9343

viene de pág.1.

LA FEDERACION RUSA.....

tralizado en un sistema federal, con determinados poderes reservados al gobierno central, tales como defensa, asuntos exteriores y planificación general.

El texto de la resolución aprobada por los diputados garantiza, también, los derechos y deberes de los habitantes del territorio. Asimismo, proclama la adhesión de la Federación Rusa a los "Principios Universales del Derecho Internacional y la disposición de vivir en paz con todas las naciones".

Además, los diputados rusos manifestaron su propósito de hacer todo lo posible para *solucionar los conflictos interétnicos* y entre las repúblicas, aunque siempre defendiendo los intereses de los pueblos de Rusia.

LA DECLARACION

Los principales puntos de la declaración votada por los diputados de la Federación Rusa, son los siguientes:

•El Congreso *proclama la soberanía del Estado de la República Socialista Federativa Soviética de Rusia (RSFSR) en todo su territorio, y declara su determinación de construir un Estado democrático y de derecho en el seno de la URSS.*

•La RSFSR es un Estado soberano, formado históricamente por (más de 25) pueblos que se unieron.

•La soberanía del Estado de la RSFSR es proclamada en nombre de la garantía para cada individuo, del derecho inalienable a un desarrollo libre, a una vida digna y al uso de su lengua materna, y para cada pueblo a la autodeterminación en las formas nacional de Estado y nacional-culturales que eligió.

•Con vistas a asegurar las garantías políticas, económicas y jurídicas de su soberanía, la RSFSR goza de plenos poderes para la solución de todas las cuestiones gubernamentales y sociales, con excepción de las que reconoce estar bajo la competencia de la URSS.

•El gobierno de Rusia es soberano es sus relaciones con las demás repúblicas de la Unión y con los países extranjeros.

•El territorio de la RSFSR no puede ser modificado sin el consentimiento de su pueblo, y ello sólo mediante un referéndum.

•Todos los habitantes de la RSFSR, que se beneficien o no de la ciudadanía, deben tener garantías para ejercer los derechos y libertades otorgados por las constituciones de la RSFSR y de la URSS.

•La separación de los poderes es un principio fundamental de funcionamiento de la RSFSR como Estado de derecho.

viene de pág.1.

EL EJEMPLO DE BELGRANO

negación, su desinterés y su modestia, en presencia de los altos intereses públicos.

Por eso el general *Belgrano* es el *ideal del demócrata".*

Todo habla en él de victoria. Pero hay dentro de la construcción soberbia de las barrancas, oculta en su corazón, una estatua que muestra a *Belgrano sentado, vestido de civil, meditabundo.*

Ese, íntimo, soñador, lejano de la pompa que exige la consagración pública, ese sencillo hermano nuestro, es el verdadero Belgrano, el que decide la raíz de su gloria, con la persistencia serenidad propia de quien conoce mejor que nadie, los altibajos misteriosos del destino, continúa vigilando, continúa planeando, continúa impulsando la obra jamás terminada de la Nación, que ilumina su ejemplo.

ROSALINDA BALANIAN DE AVARIAN

EL GENOCIDIO EN EL TEATRO

Como acontecimiento cultural sin precedentes califica la Asociación Cultural Hamazkain a la presentación de una obra teatral de caracteristícas inusuales, que habrá de presentar su grupó teatral *"George Sarkissian"*, dirigido por *Kaloust Jansezian*, en el marco del 75 aniversario del Primer Genocidio del siglo XX.

El hecho es que el tema del Genocidio habrá de incorporarse por primera vez a la escena latinoamericana a través de la obra del laureado dramaturgo armenio *Berdj Zeituntzian* (contemporáneo) titulada *"El Gran Silencio"*, con todo su contenido de mensaje testimonial y carga de denuncia destinados a movilizar las conciencias en torno a este tema de la humanidad.

Dicha obra ha sido traducida al español, cuya versión grabada podrá ser seguida por medio de auriculares en las funciones especialmente dirigidas al espectador que no conoce el idioma armenio.

Con motivo de esta presentación, el miércoles 20 del corriente junio se llevará a cabo una conferencia de prensa en el Salón Santa Fe del Wilton Palace Hotel, en la cual se referirán a este acontecimiento el Dr. *Pascual Ohanian*; la Dra. *Lucía Dumanian*, el Prof. *Samuel Sarkisian* y el señor *Kaloust Jansezian.*

EURNEKIAN DELEGADO ANTE LA OIT

Murad Eurnekian, quien fuera secretario de Comercio del gobierno del Presidente Alfonsín, fue confirmado como delegado a la OIT por el mundo empresario, juntamente con *Enrique Rodriguez* por la parte gubernamental, en las votaciones realizadas en los tres sectores que integran la Asamblea de la Organización Internacional de Trabajo.

Los delegados no ocultaron su satisfacción porque *Eurnekian* obtuvo 108 votos sobre los posibles para su cargo de miembro titular del Consejo de Administración por tres años consecutivos.

CONJUNTO
"TATOUL ALTOUNIAN"
Representante en *Sao Paulo* (Brasil)
Sr. *MARCOS Y PEDRO*
Tel. 256-0998

ALICIA MATEOSSIAN
Comidas y Postres Artesanales Armenios y Orientales
Reuniones Familiares — Agasajos
Campana 5535 Cap. Tel. 571—4536

BY GUEZZI
Cristalería - Peltre - Regalos
PRECIOS DE FABRICA
•Listas de Casamiento
•Regalos Empresarios
•Gastronomía
Ventas por Mayor y Menor
Juan B. Justo 2760 P.B. "D" Cap.
Tel. 855-0184

CLUB DE CAMPO ARMENIA S.A.
Invita a la inauguración de
SU CANCHA DE GOLF DE 9 HOYOS
Con la participación especial del maestro:
DON ROBERTO DE VICENZO
·DOMINGO 1° DE JULIO - 10.30 HS.
·Gran asado inaugural
·Sorteos de viajes a Rio de Janeiro e Iguazú para 2 personas.
·Capacidad limitada
Reservas al tel. 46-8199

SARDARABAD 5 Miércoles 20 de junio de 1990

LIGANDO

UGAB LIGA DE JOVENES

Aniversario

PARA LOS FANS DEL

"QUE DIRAN"

ESTA MIRADA AGUDA Y PENETRANTE

¿ QUE DENOTARA ?

¡Será, quizá, que el tan mentado *"QUE DIRAN"*, está nuevamente a la orden del día!

¿Por qué será que todos estamos pendientes del *"QUE DIRAN"*? ¿Alguna vez se lo preguntó?

Considerando la complejidad del tema, pasaremos al desarollo del mismo.

¿Será consecuencia de una particular educación recibida? ¿Por una cuestión de ética, buenas costumbres? o, quizá ¿el análisis a realizar es mucho más profundo aún?

¿Corresponderá la mención de toda una sociedad que nos rodea y que a su vez supervisa nuestros actos?

¡¡*QUE DIRAN*!!

Concierne incorporar parte de nuestros conceptos cotidianos, interrelacionados con lo que podrán opinar de nosotros? No hay que olvidar que en la vida de un ser humano, existe, sí, una relación constante, de intercambio entre él y el círculo al cual pertenece, sea familia, institución o sociedad.

Deberíamos tener presentes que el individuo por naturaleza tiende a asimilar principios y leyes establecidos, más la incorporación de datos, enseñanzas adquiridas a través del aprendizaje y experiencias.

Deberíamos destacar, además, la escala de valores establecida en la vida del individuo, con la cual se rige, afectando directamente en lo que respecta a su conducta, más aún con una siempre constante: el *"QUE DIRAN"*. Yo me pregunto?

¿Se deberá tener presente el *"QUE DIRAN"* cuando se frecuenta un círculo social? ¿Usted qué créé?

Entiendo, por sobre todas las cosas, que este tan trillado *"punto de vista"*, no deja de ser lo que es.

Al no estar pendientes del mismo, alcanzaríamos a conducirnos de una forma espontánea, sencilla, traslúcida. Sí, manteniendo por sobre todas las cosas una norma de conducta recta y, por ende, correcta y eficiente.

La conciencia determinaría, en un Posterior análisis, la resultante de una conducta, siendo éste el camino más sencillo para el logro de un mejoramiento y corrección en un futuro inmediato.

¡Siga mis consejos... e inténtelo!

Deja usted de lado por unos instantes el *"QUE DIRAN"* y comprobará, por usted mismo, cuánto más simple se torna todo a su alrededor, apreciando los verdaderos valores de la vida; disfrutando de una paz verdadera.

Pero ¡cuidado!, no se extralimite, puesto que los resultados obtenidos de nada servirían.

¡Anímese y ejercítelo! No se arrepentirá.

Pero; pensándolo mejor ¿si lo pone en práctica... *QUE DIRAN ?*

M. V.

audio visual

EL ARTE ARMENIO A TRAVES DE LA HISTORIA

A CARGO DE *SARKIS ASCHIAN*

VIERNES 22 DE JUNIO

20.30 hs.....ARMENIA 1322

ORGANIZA — *LIGA DE JOVENES*

1915 - 15 DE JUNIO - 1990

75º ANIVERSARIO DE LOS MARTIRES HINCHAKIAN

ATENCION

Se encuentra abierta la pagina ***LIGANDO*** a todos aquellos jóvenes que por algun motivo no pueden pasar indiferentes frente a una hoja en blanco.

Remitir sus escritos en sobre cerrado a:

LIGA DE JOVENES DE U.G.A.B.
Redacción *"LIGANDO"*
ARMENIA 1322

LA TRADICION MUSICAL DE ARMENIA

La refinada sensibilidad musical de los armenios, su aptitud para crear sólidas estructuras melódicas y rítmicas, han sido reconocidas y apreciadas desde hace largo tiempo. El arte armenio tiene una importancia particular para Europa por el hecho de datar de la antigüedad, formándose bajo las influencias de Oriente y Occidente.

Situada entre Persia y Rusia (Irán y la URSS), Armenia es un país donde las culturas asiática, europea y egipcia se encuentran y reaccionan las unas contra las otras.

Después de la permanente relación de la civilización hitita con Asiria y Babilonia, en el siglo VII el país es ocupado por Alejandro Magno, predominando entonces la influencia helénica hasta que es reemplazada por la arábiga.

Los mongoles y los turcos se establecen más tarde en el curso de su marcha hacia Occidente, encontrando refugio dentro de sus fronteras las tribus nómadas de los hindúes, árabes y judíos. De esta manera, la música armenia comenzó a formarse entonces y su desenvolvimiento se operó bajo las influencias combinadas de todas las culturas que se impusieron en su territorio.

En cuanto a la música popular armenia, contiene cantos y obras instrumentales provenientes de las diversas fases de dichas culturas, presentando en su origen los caracteres de las culturas normales montañesas.

El mantenimiento de tradiciones tan arcaicas es obra de los **Achougs**, músicos-poetas que, como los antiguos **Aedos**, eran músicos rurales ambulantes, manteniendo así por toda la campiña armenia y sus centros más alejados los testimonios de su tradición musical.

El primer compilador de cantos populares fue el **Rev. *Padre Gomidás***, quien realizó sus investigaciones entre 1890 y 1904, siendo publicados sus resultados en 1931 por *Spiridión Melikian*. Entre las resultantes de esas profundas investigaciones se destaca el hecho de comprobar que muchos de los instrumentos actuales -que merecen un detallado análisis aparte- ya existían en tiempos de la civilización hitita, tales como la **"kemanchá"**, el **"duduk"**, el **"tar"** y el **"kanun"**, así como también el tambor armenio, componentes del instrumental de cuerdas frotadas y pulsadas, de madera, viento y percusión.

Cabe agregar en esta nota -ya que de la tradición musical armenia se trata- que su expresión litúrgica se remonta al siglo III, época de la introducción del cristianismo en el país.

Y, por último, podríamos decir que la trayectoria del canto litúrgico armenio hasta nuestros días, ha permanecido absolutamente puro, formando un grupo homogéneo; sea por la riqueza de su melismo como por sus insinuaciones hacia una técnica vocal colorista.

MARIA VALERIA CHIRAKIAN (21)

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

«ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ» ՊԱՌԱԿՏՄԱՆ ՈՒՂիՈՎ...

Վերջին շրջանին, հայ ժողովուրդր ծուծերուն մինչեւ խորքր զգաց իր անմիաբառնութեան ու բաժանուածութեան դառն հետեւանքները: Երկրաշարժր՝ Հայրենի հողին վրայ, կլասնոսքր, Արցախի հարցր եւ ատրպէյճանական շրջափակումր եւս մեր ժողովուրդի կեանքին մէկ կր կատարեն բաժանարար ու չփոթնցուցիչ դեր մր:

Ո՞վ պիտի ուզէր օգուտ քաղել քաոսային այս վիճակէն, եթէ ոչ՝ միայն հայ ժողովուրդի թշնամիները: Եւ արդէն կր քաղեն ալ:

Քաղաքական, ազգային եւ հոգեւոր ոեւէ առաջնորդի գլխաւոր մտահոգութիւնր պիտի ըլլար, այս պայմաններու տակ, սատար հանդիսանալ մեր ժողովուրդի միաբանութեան, նկրքնապէս զօրացնելու զայն արտաքին քանդիչ ուժերուն դէմ եւ ապա միայն, հանդարտութեան ապահով շրջանի մր, լուծել առկախ նկրքին հարցկրը:

Դժբախտաբար, այդպիսի ոգի մր չենք տեսներ տակաւին Անթիլիասի իշխանութեանց մօտ, հակառակ Լիբանանի արիւնալի եւ ահաւոր ազէտին եւ հակառակ Հայաստանի այսօրուան վտանգաւոր իրավիճակին: Ընդհակառակր, անոնք նկրքին թաքուն հրճուանքով կր հաստատեն թէ, հայ ժողովուրդր, բնական եւ արտաքնական ազէտներէն հալածական՝ հաւաքական ուժի մր ցանկութեամբ, պահ մր կր մոռնայ ստեղծուած արուեստական բաժանումներր եւ կր կծկուի ինքն իր մէջ՝ ինքնապաշտպանութեան բնազդով մր: Այս երեւոյթր Անթիլիասի մէջ կր թարգմանուի իբր հայ ժողովուրդի համակերպումը ստեղծուած ապօրինի կացութեան մը եւ հայ եկեղեցւոյ միութեան վերահաստատումը՝ բաժանարար կողմին պայմաններով:

Ահաւկ բարոյական մաքսանենգութիւն մրն է պարզապէս, հայ ժողովուրդի ցաւերէն ու վէրքերէն հատուածական շահեր հետապնդելու:

Բարոյական մաքսանենգութեան հեղինակները գիտակից են, թէ այսօր, հայ ժողովուրդր կամ անոր աւանդականօրէն հայրենասէր հատուածր, պիտի չպահանջէ վերագործր պարսկահայոց յափշտակուած թեմին՝ երբ արդէն Արցախի հայութիւնր արիւն կուլայ եւ այդ ինքնավար շրջանր կր գտնուի առյաւէտ կորսուելու վտանգին առկէ: Նոյնպէս, պիտի չպահանջէ վերադարձր ցունաստանի թեմին՝ երբ ամբողջ Հայաստանր տառապագին կր փորձէ բարձրանալ երկրաշարժի փլատակներէն:

Ագգովին լծուած ենք մեր հայրենիքի փրկութեան գործին, մինչ Անթիլիասի գահակալր կոկորդապատառ «էջմիածին» կր պոռայ, ոսկայն առանց ՈՐեւէ գործնական գիծում կատարելու էջմիածնին: Հայ եկեղեցին «մէկ է» բսկսով կուրծք կր ծեծէ՝ ... ընդարձակելով անջատեալ եկեղեցիներու ցանցր: Ամենայն Հայոց Հայրապետր Նիւ Եորքի Առաջնորդանիստ եկեղեցին այցելեց «ասիկա իմ տունս է» բսելով, մինչ անթիլիասական կոմմր անիկա մէկնարանեց իբրեւ «զգլուխ» իր չգործած մէկ մեղանչումին հաշուոյն ու մնաց անդրդուելի իր բաժանարար դիրքին վրայ: Մայիսի 9ին, Ամենայն Հայոց Հայրապետր Գրիւքսէլի մէջ, Գարեգին Բ. Կաթողիկոսին հետ միասնաբար օծեց Ս. Մարիամ Մագդաղենացի եկեղեցին՝ «չկայ անթիլիասական, էջմիածնական եկեղեցի, կայ միայն մէկ Հայաստանեայց եկեղեցի» լոզունգին տակ, եւ այդ բարի կոչը Անթիլիաս թարգմանեց՝ նոր երկասահակումներ սերմանելով ամերիկահայ գաղութին մէջ:

Ձայսվարի ազնուութեան եւ միասնականութեան ճշմարիտ ապացոյցը պիտի ըլլար, եթէ Գարեգին Կաթողիկոս, Ամենայն Հայոց Հայրապետին վհատանձնութեան դիմաց գործնական քայլով մը ցոյց տար, այն ինչ որ պռոայով կր յայտարարէ բեմերէն ու խորաններէն՝ արցունքի չիթեր ցայտեցնելով իր եւ հաւատացեալներու աչքերէն: Հաշտարարական դոյզն քայլ մր պիտի բլլար, օրինակ, Լիբանանի եկեղեցիներու եւ առաջնորդարանին յուրչ համախորհրդ գաղութին բոլոր շրջանակներու ներկայացուցիչները եւ միասնական յանձնարով վարել այդ թեմին ազգային կեանքը, փոխանակ, իրրեւ կատարուած իրողութիւն պարտադրելու պատերազմէն առաջ միակողմանի եւ անձոյլաբոլի միջոցներով ընդունուած հատուածապաշտ մարմիններր՝ գաղութի կեանքին այս դժուարին օրերուն: Կամ, յայտարարելու տեղ մր, թէ Ամենայն Հայոց Հայրապետութիւնն է որ միայն կը ներկայացնէ Հայաստանեայց եկեղեցին՝ եկեղեցիներու Համաշխարհային ժողովի մարմիններուն մէջ, այնպէս ինչպէս Վազգէն Վեհափառ Հայրապետ վհատանձորէն հրաւիրեց գինք, ամբողջ հայ ժողովուրդի անունով խօսելու Ռուս Եկեղեցւոյ հազարամեակի տօնակատարութեանց րնթացքին, Մոսկուայի մէջ:

Այսօրուան կացութեան մէջ Ամենայն Հայոց Հայրապետին դիրքը այն է, թէ Մայր- Աթոռն ու Անթիլիասի Կաթողիկոսութիւնը հարկադրաբար երկխօսութեան եւ գործակցութեան մէջ են, սակայն եկեղեցւոյ միութեան հարցին մէջ ժ մէկ յառաջխաղացք արձանագրուած է: Ամերիկայի Արեւելեան Թեմին էր, որ տարիներով բանակցութեան մէջ էր անջատեալ կողմին հետ, սակայն այնտեղ եւս բարեացակամութեան ամէն նշոյլ անհետացաւ, երբ անջատեալ կողմը, խախտելով ամէն համաձայնութիւն, խաղի բերել ուզեց իր խօսակիցները եղեռնի ոգեկոչման առթիւ, Նիւ Եորքի մէջ, եւ փոխանակ թոյլ տալու, որ այդ օր սգացուին մեր մեռելները ու «Թայմզ Սքուէր»ի բազմահազար ցուցարարները միասնականութեան քաղաքական պատգամ մը բանաձեւեն աշխարհի դիմաց:

Երբ սկսան եկեղեցւոյ միութեան բանակցութիւնները երկու կողմերու միջեւ, տակաւին գոյութիւն չուէր Գալիֆորնիոյ Թեմը: անջատեալ եկեղեցիներու կողմէ, մէկ կողմէ «միութիւն» հոլովելով, միւս կողմէ թեմ ստեղծեցին Գալիֆորնիոյ մէջ ու բազմապատկեցին անջատեալ եկեղեցիները, Թիւը: Անդին, համեստ Առաջնորդարան մը ունէին Նիւ Եորքի մէջ, եւ ասկէ հակայ կալուած մը ապահովեցին, քիչ մը եւս ամրապնդելով իրենց հրձաձողական դիրքերը: Այդ երեւոյթները, ինքնին, չէին յայտնաբերեր մտուիթիւն ցանկացողի վարքագիծ մը: Հակառակ այս բոլորին, միամտութեամբ խաբակ մը, սկզբունքներ զոհելու գնով, անջատեալներու հետ ջանաց խօսել «միութեան» խաղը, մինչեւ որ ստացաւ չօշափելի դասը «Թայմզ Սքուէրի» մէջ:

Հետեւողականօրէն բազմապատկելով անջատեալ եկեղեցիներու թիւը, յստակ է, թէ Անթիլիաս եւ անոր հետ կանգնող քաղաքական կազմակերպութիւնը, մէկ ուղեգիծ կը հետապնդէ – զօրացնել անջատեալ կողմին շրջանակը եւ ուժէ դիրքերէն խօսիլ Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան եւ Հայութեան մնացեալ զանգուածին հետ: Բան մը, զոր չեն յաջողած ընել հայ ժողովուրդի թշնամիները դիմաց:

Գարեգին Կաթողիկոս Մայիս ամսուան ընթացքին Հիւսիսային Ամերիկա կուգայ օծելու անթիլիասական երեք եկեղեցիներ: Եթէ հաշտութեան եւ միութեան նուազագոյն դիտաւորութիւնը ունի Անթիլիասի գահակալը, առնազն պէտք էր սպասէր բանակցութեանց ելքին, հաստատելու համար, նախ օծելով անթիլիասական նոր եկեղեցիները:

Թէ որքան հովանին պիտի վայելէին այդ եկեղեցիները:

Գոնէ եթէ ձեւական հաւանութիւնը առած ըլլար Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, չատեր պիտի տարուէին մտածելու թէ, իրօք, փոխուած բան մը կրնայ ըլլալ Անթիլիասի դիրքին մէջ:

Սակայն, այս նախաձեռնութիւնը վերցնելով, արդէն ան պատասխանած կ'ըլլայ վերեւի հարցումին:

Գարեգին Կաթողիկոսի այս արշաւանքը, վերջին արարն է միասնականութեան վարդագոյն շղարին տակ՝ իր բաժանարար գործունէութեան Անթիլիաս, աւելի եւս մանրելով եւ աղալով մեր փոքր գաղութները, իրենց ենթակայ ծուխեր պիտի ստեղծէ Պէյրութի (Նիւ Եորք նահանգ) եւ Շիքագոյի մէջ օծելով անթիլիասական նոր եկեղեցիներ: Իսկ Թորոնթոյի ունէր երկու ծուխ եւ փառաւոր եկեղեցի մր, Գարեգին Կաթողիկոս կ'երթայ Թորոնթօ՝ այդ գաղութին ալ մանրելու եւ օծելու ԻՐ եկեղեցին: Այս րնթացքով երբեք պիտի չզարմանանք, եթէ Գանատայի մէջ, էջմիածնի հովանին վայելող թեմին կողքին եւ անոր հակադիր՝ անթիլիասական թեմ մրն ալ ստեղծէ ան եւ ապա, փուքլով էջմիածին, խորանէն «սէր եւ միութիւն» պատգամէ եւ իր վիզէն հանէ ոսկեայ խաչը եւ զայն այս անգամ նուիրէ Երեւանի մէջ կառուցուելիք Ս. Գրիգոր Տաճարի շինութեան ֆոնտին...:

Այս անուղղայ ընթացքին դիմաց, Ամենայն Հայոց Հայրապետին տրուէրը Անթիլիասի Կաթողիկոսին, իր կողքին օծելու Պրիւքսէլի եկեղեցին, կր գգենու վհչանձնութենէն տարբեր հանգամանք մր – բաժանարարութիւնը վարձատրելու հրապարակային արտայայտութիւն մր:

Հայ ժողովուրդը այսօր, հայրենիքի մէջ թէ ի սփիւռս աշխարհի, կր մղկռտի իր պայքարը: Իմաստութիւն չէ, որ իր ուշադրութիւնր այդ պայքարէն Հեռացնելով կեդրոնանայ այլեւիսի խոցելի երեւոյթներու վրայ: Ձգնաժամային այս օրերուն, պէտք է միայն արձանագրել իրողութիւնր եւ անցնիլ աւելի կենսական նպատակներու հետապնդման: Մակայն, արձանագրելով մէկդիէ պէտք է բնորոշում մր տալ Գարեգին Կաթողիկոսի այս րնթացքին, որ ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ խաղադրութեան աղաւնիներով եւ միութեան դրօշակներով բաժանարարութեան անյուշ շահագործումը Ամերիկայի տարածքին...:

Շատեր պիտի փիլիսոփայեն, թէ ժամանակն է արդեօք կրկին արծարծելու եկեղեցական մեր այս զգայուն հարցկրը:

Երբ յանուն մէկ եւ միասնական եկեղեցիի անթիլիասական նոր եկեղեցիներ կ'օծուին, խորացնելով երկփեղկումը, մենք ալ ստիպուած կ'ըլլանք «միասնականութեան» վար առնելու դիմակները երկփեղկող կողմերուն:

Միասնականութիւնը գործնական քայլեր կ'ենթադրէ եւ ոչ թէ սիրայիր համբոյրներ...:

«ՆՈՐ ՕՐ» Խմբագրական, 19 Մայիս, 1990

ՄԵԼԳՈՆԵԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԱՉԱԽՈՒՄԲԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

Հայ երգը՝ չարական թէ հոռովել, գուսանական կամ բոցաշունչ մարտական, եղած է մեր ժողովուրդի մշտական ուղեկիցը, որու ուժերուն հենարը միշտ եղած է ներու միջոցով կրցած ենք փոխանցել մեր ազգային խոհերը, կիսկ ուրախ ու վիշտ ու թախիծը, եւ ապրիլ ու ներազդել հայու ոգիի առեղծուածային եւ միանգամայն հրաշագեղ ուժով:

Մելգոնեանցիի առօրեային անբակտելի ու հարազատ մասը կը կազմեն երգչախումբի երգեցողութեան ժամերը, երբ վաստակաւոր երաժշտուհի ու խմբավար Սեպուհ Արգարեանի նուիրուածութեամբ եւ բծախնդրութեամբ ու հետեւողական ջանքերով, աշակերտները հաղորդակից կը դառնան մեծանուն երաժիշտներու ստեղծագործութեանց, որոնք կը հարստացնեն իրենց ներաշխարհը մեղեդիներու հոգեպարար բիւրեղութեամբ, բնորոշ թոնիչք կուտան ամենագեղեցիկ զգացումներուն՝ երաժշտութեան աշխարհի մէջ:

Ապրիլ 28, 1990ին, Հաստատութեան քառամայն երգչախումբը երաժշտասէր ունկնդիրներուն ընծայեց առիթը րմբռնչնելու մեր արուեստի տարբեր գաւառի գոհարները: Կոմիտասի, Կ. Մուրզայի, Կանաչանի եւ այլ նշանաւոր երաժիշտներու երգերը հնչեցին աշակերտներու կենսալից ու դաշնակ մեկնաբանութեամբ: Անոնք ապրումով, միաժամանակ երաժշտական արուեստի իւրայատուկ վարպետութեամբ երգեցին «Ով Զարմանալի», «Ո՞ւր Առանայի», թէ «Հոյ նար», փոխանցելով իւրաքանչիւր երգի յատուկ տրամադրութիւնն ու ոգին: Ներկաները իրենց ջերմ գնահատանքը յայտնեցին ծափողջունիներով, քալ զիտակցելով Հաստատութենէն ներս երգչախումբին ունեցած մեծ ներդրումը հայակերտման ջանքերուն: Հետացան գոհունակ հայ երգի կենարար ու ազնուացնող վհհութեամբ արբշիռ:

Նիկոսիա

ՎԻՈԼԵԹ ՆԱԼՃԱՆ

Փրկենք՝ Երեւանը Փրկենք Հայ Ժողովուրդը

Մեր ականջներուն մէջ դեռ կը յամենան աղէկտուր ձիչերը հայրենի մեր արիւնակիցներուն, որոնք րոպէի մը ընթացքին, Դեկտեմբեր 7, 1988–ին, Լենինականի, Սպիտակի, Կիրովականի, Ստեփանաւանի եւ հայրենի 58 գիւղերու մէջ կորսնցուցին իրենց տասնեակ հազարաւոր հարազատները:

Մեր սառած աչքերէն դեռ չեն հեռանար ֆանդուած կամ կիսաֆանդ շէնքերը հայրենի քաղաքներուն, որոնց որբացած փողոցներուն մէջ, բնութեան աղէտէն հարուածուած մեր եղբայրներն ու քոյրերը վերապրումի իրենց կամքը կ'արտայայտէին:

Մեր սիրտը դեռ կ'արիւնի տեսնելով հազարաւոր այն երեխաները, որոնք կորսնցուցին ոտք, ձեռք, աչք, եւ իրենց կեանքի ամբողջ տեւողութեան պիտի ապրին անդամազուրկ, բայց պիտի ապրին ջերմացած մեր սիրովն ու գուրգուրանքովը:

Մեր մտապատկերէն պիտի չհեռանան երբեմ այն երեխաները, որոնք կորսնցուցին իրենց հայրերն ու մայրերը, բայց պիտի ցոյց տանք թէ ամբողջ հայ ժողովուրդը կը փոխարինէ իրենց ծնողքը:

Մենք պիտի երբեմ չմոռնանք բոլոր անոնք, որոնք որդեգրման համար ուղարկուեցան տարբեր հանրապետութիւններ եւ ենթակայ են առ յաւէտ կորսուելու վտանգին:

Այս բոլորին հետ եւ այս բոլորի կողքին, որդիական մեր պարտականութիւնն է փրկել Երեւանը, հայրենաբնակ ժողովուրդին կէսը, հաւանական որեւէ երկրաշարժի պարագային:

Հարցնենք բնաւ թէ ինչո՞ւ Երեւանի շէնքերուն խոշոր մէկ տոկոսը ենթակայ է փլուզումի, եթէ նոյն սաստկութեամբ երկրաշարժ մը պատուհասէ գայն: Ձգնտրենք պատասխանատուներ իրաւակարգի մը մէջ, որ ինքն ալ ենթակայ է փլուզման: Հարցնենք թէ ի՞նչ իմաստութեամբ ժողովուրդի մը ամբողջ կէսը տեղաւորուած ենք մէկ խաւաքի մէջ:

Սակայն փորձենք փրկել մնացորդացը:

Ըստ գիտնականներու, Երեւանին կը սպառնայ նոր երկրաշարժ մը: Եւ եթէ պատահի, պիտի նշանակէր նոր եղեռն մը, այն ալ վերջնական:

Թէ՝ ե՞րբ կ'ակնկալուի այդ երկրաշարժը, ոչ ոք ստուգապէս կրնայ պատասխանել: Կ'ակնկալուի սակայն, իր աւերիչ ամբողջ ահագնութեամբ: Ու եթէ, Աստուած մի արասցէ, այս անգամ էֆիկեդրոնը դառնայ Երեւանը, մեր ժողովուրդի երեքհազարամեայ գոյութիւնը պիտի թաղուի աւերակոյտերու տակ: Մարդասիրական համաշխարհային ո՛չ մէկ օժանդակութիւն պիտի փրկէ մեր ժողովուրդը: Պիտի կորսնցնենք ո՛չ թէ շինութիւններ, այլ մեր գոյութեան ողնաշարը: Իսկ ի՞նչի պիտի վերածուի ամբողջ սփիւռքահայութիւնը: Պարզ է պատասխանը:

Ահա թէ ինչու Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւնը կը նախաձեռնէ սրբազան գործ մը, որուն նպատակն է Երեւանի շէնքերը փրկել կործանումէ, սպասուած երկրաշարժի պարագային:

Ձարտարագէտ Ասատուր Հաճեանի գլխաւորութեամբ գործող յանձնախումբը կը ստանձնէ Երեւանի բոլոր շէնքերուն սէյսմիկ դիմադրողականութեան ուսումնասիրութեան աշխատանքը, համաձայն գիտական վերջին նորութիւններուն: Ստացուած տուեալներու վրայ պիտի ամրապնդուին շէնքերը:

Անյաղթահարելի գումար մը չէ որ կը պահանջուի մեզմէ: 2,5 միլիոն տոլար, փրկելու համար Երեւանի բաղաքացիները: Անգամի մը համար հարցադրումի չենթարկենք նախաձեռնող կողմը: Ի՞նչ նշանակութիւն ունի այդ, երբ մեր գոյութիւնն է խնդրոյ առարկան: Ու եթէ թերանանք մեր պարտականութեանց մէջ, երբ հայրենիքը կը գալարի անհաւասար գոյակռիւի մը մէջ, յետագայի զոհողութիւնները ո՛չ մէկ նշանակութիւն պիտի ունենան:

Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւնը իր վարկը, հեղինակութիւնը եւ նիւթական միջոցները կը դնէ ի սպաս այս հայրենափրկիչ գործին:

Սփիւռքի հայութիւնը, որ իր գոյութիւնը կ'իմաստաւորէ հայրենի մեր եղբայրներու ու քոյրերու գոյութեամբ, անվերապահօրէն պէտք է թիկունք կանգնի այս գործին յաջողութեան:

Պէտք չէ կրկնուին Լենինականն ու Սպիտակը:

Պէտք չէ որբանանք ազգովին:

Երեւանը մեր սիրտն է, մեր արիւնն է, մեր աւիշն է:

Փրկենք Երեւանը՝ փրկենք հայ ժողովուրդը:

«Նոր Օր»

---

87 Տարի Առաջ

«Երեսուն Տարի Սպանութիւններ»

Լէոն Պլուա (1846–1917)

Թրանսերէնէն Թարգմանեց՝
Սահակ Պալըգճեան

Ֆրանսացի տաղանդաշատ գրող Լէոն Պլուա այս յօդուածը գրած է 1903–ին Փարիզի L'Assiette au Beurre շաբաթաթերթին մէջ(1) եւ վերատպած իր Quatre Ans de Captivite a Cochons-sur-Marne երկհատոր գործին մէջ(2), ուրկէ կը թարգմանենք Հայերու վերաբերեալ մասերը միայն: Յօդուածին խորագիրն է Trente Ans d'Assassinats (Երեսուն Տարի Սպանութիւններ):

Երեսուն Տարիէ Ի Վեր Կը Սպանեն

Ներկայ Սուլթանը Ապտիլ Համիտ Բ., Սուլթան Մուրատի կրտսեր եղբայրը եւ Սուլթան Ապտիլ Ազիզի եղբօրորդին, երկրորդ զաւակն է Սուլթան Ապտիլ Մեճիտի: Թոռն է *Բարեկարգիչ* Մահմուտի, եւ Օսմանի ընտանիքէն 34րդ *փատիշահը*, իսկ Կոնստանդնուպոլսոյ առումէն ի վեր 28-րդը:

Ենթադրելով որ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի այդ մեծաշուք պոռնիկը, որ գրեթէ հազար վեց հարիւր տարիէ ի վեր Կոնստանդնուպոլիս կը կոչուի, կոյսի մը նման անակնկալի եկած ըլլայ Օսմանեան զարհուրելի գազանին դիմաց, Քրիստոնեաները եւ իրենց թագաւորները անցեալ չորսուկէս դարերուն ընթացքին ժամանակ ունեցած պէտք է ըլլային հակաճեխելու համար Արեւմուտքը:

Տեղի ունեցան աննշուշտ սքանչելի ճիգեր: Նիկոպոլիս, Լեփանթօ եւ Վիեննա՝ քրիստոնէական հերոսութեան վեմ որմանկարներու շարքին են: Բայց ի՞նչ օգուտ: Պէտքը կար միաբան կամքի, հարկ էր բոլոր տէրութիւններու *տեւական*, յամառ, անվհատ զինակցութիւնը. եւ Եւրոպայի համար անպատմելի ամօթանք է որ Մեհմէտի սիկլոբները դեռ նստած են քաղաքակիրթ աշխարհի սեռային գործարաններուն վրայ:

Սեռային գործարանները կ'ըսեմ: Venter meus intremuit ad tactum ejus (Որովայնս սարսռաց իր հպումէն, -Ծ.Թ.) կը հնձէ շարականը: Երբ մարդիկ Կոստանդնուպոլսոյ կը դպին, աշխարհը կը դողդոջայ գլուխէն մինչեւ ոտքերը:

Ահա թէ ի՞նչ կը գրէի ես 14 Մարտ 1897–ին.

«Շատ տակնուվրայ մի՛ ըլլաք Յոյներուն մասին: ...Եւրոպայի ներկայիս բռնած դիրքը ամօթալի է անշուշտ, բայց չէ՞ք տեսներ որ Յոյներու անկատմամբ ամբողջ այդ աղմուկին նպատակն է մոռցնել Հայաստանը, ուր պատահած սարսափազդու ջարդը չյուզեց ոչ մէկը մեր ասպետական ուսանողներէն որոնք այսօր կը խօսին Յունաստանի համար երթալ-մեռնելու մասին եւ որոնք շատ նեղը պիտի մնային եթէ իրենց ըսուէր որ խօսքէն գործի անցնին:

Վակայն գիտէ՞ք ինչ է Հայաստանը: Աշխարհի ամենէն խորհրդալի երկիրն է. *Վերահաշտութեան* համար ընտրուած վայրն է: Հոն է որ Չրիստոս վերջ գտաւ եւ մարդերու Բազմացումը վերսկսաւ:

Առ նուազն տասնեակ մը դարերէ ի վեր, գոյութիւն ունեցած է միմիայն մէկ հատ Արեւելեան Հարց:

Բայց ի՞նչ խորհիլ Լէոն ԺԳ Պապին մասին, որ քաղաքականութիւն կ'ընէ, մինչդեռ անդին կոտոր-կոտոր կը կտրեն երկու կամ երեք հարիւր հազար քրիստոնեաներ Հայաստանի մէջ: Ա՜հ, մարդ տոկուն հաւատք ունենալու է...»:

Հայերն ու Պրոտեստանտներն նոյ, վերջապէս եւ շատ բնականաբար կարգը Պուլկարներուն է: Ականջ ասելի հին հաշիւ չկայ, քանի որ պատմութիւնը յաւիտենական կրկնութիւն մրն է: Հազար տարիէ ի վեր շարունակ Պուլկարիան: Բիւզանդիոնի համար լոյն, լատին թէ թուրք, քրիստոնեայ թէ անհաւատ այդ է դարաւոր անձկութիւնը:

Հայաստանի սարսափագդու խռովոդումները ծանօթ են, բայց նախապէս տեղի ունեցած էին Արաբներու ջարդերը Եմէնի մէջ, Տիւրգիներու ջարդերը Լիբանանի մէջ, Քիւրտերու, Լազերու, Չերքէզներու ջարդերը Ասիոյ մէջ կամ Ալպանացիներու ջարդերը Եւրոպայի մէջ, ամէն անգամ որ Ապտիլ Համիտ այդ ազգերը իբրեւ իր դահիճները չէր գործածեր: Մուսուլի մօտ ջարդած էր բոլորովին անվնաս Եզիտները: Ջարդած էր Հելլէնները Կրետէի եւ Եպիրոսի մէջ: Մակեդոնիոյ թուրքեր ջարդած էր Վոսփորի մէջ ջրամոյն ընելով, բանտերուն մէջ խեղդամահ ընելով, աքսորի մէջ անհետացնելով:

Բայց այդպիսի մարդասպանի մը մեղսակից Եւրոպային անշարժութիւնը (իներտի), թոյլ տալով որ ան խռովողէ մինչեւ իսկ Եւրոպացի ժողովուրդներ, անզգամութեան այնպիսի տեսարան մըն է որ կը չորցնէ նոյնիսկ մարգարէի մը լեզուն:

Երբ Ապտիլ Համիտ հոգին փչէ, ինչ որ չի կրնար ուշանալ, այն ատեն պիտի տեսնենք որ պիտի վշտակցին Հանրօթները եւ դիւանագիտութիւններու բոլոր ստրկամիտ ցոփակեացները: Անոնք Բիւզանդիոն պիտի երթան վարտիք հագած, եւ որպէսզի սուգը բոլորովին մեծաշուք ըլլայ՝ թերեւս անոնց հանդէպ պիտի ընեն նոյն այն բանը ինչ որ ըրեր էին Սուլթանի թափորի ձիերուն, որոնց աչքերէն արցունք կը վազէր որովհետեւ անոնց ոտնգերէն ներս փչեր էին չեմ գիտեր ինչ արտասուաբեր փոշի մը:

Վերոյիշեալ գիրքին մէջ, Հայաստանը յիշատակուած է մէկ տեղ եւս, Յուլիս 15, 1903 թուականով, այսպէս.

Անտարակոյս կան լաւ կրօնաւորներ որ կ'ողբան Լէոն ԺԳ Պապին անշարժութիւնը (իներտի) Հայաստանի խնդիրներուն եւ ներկայ հալածանքին մէջ:

---

(1) L'Assiette au Beurre, 31 Octobre 1903.
(2) Quatre ans de captivite a Cochons-sur-Marne, 2e vol., 6eme edition, 1935, Mercure de France, Paris. (Leon Bloy).

Ողջերթի Սեղան Ի Պատիւ Գերշ. Տ. Գրիգորիս Եպս. Բունիաթեանին

Վիսենթէ Լոփեսի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ եւ յարակից Կրթական Հաստատութեան պատասխանատու Մարմինները ողջերթի ընթունելութիւն մը տուին ի պատիւ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Գրիգորիս Եպս. Բունիաթեանին, Մայիսի 24-ի գիշերը, Հոգաբարձութեան Ատենապետ՝ Տիար Արմէն Էսեերեանի բնակարանին մէջ:

Երեկոյթին ներկայ էին եկեղեցիին հովիւը՝ Տ. Արշամ Ա. Քհնյ. Պոզոյեան, հիմնադիրներ՝ Տեարք Գէորգ Գարակէօզեան եւ Գրիգոր Դերձակեան (երկուքն ալ բարերարներ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի), Վ. Լոփեսի Հայ Կրթական Հիմնարկութեան Ատենապետ՝ Տիար Արամ Գալփաքեան, Հոգաբարձութեան անդամները, բոլորն ալ իրենց Տիկիններով:

Սրբազան Հայրը օրհնելով սեղանը՝ տուաւ հրաժեշտի իր խօսքը: Ցնծադարձ հպանցիկ ակնարկով՝ անդրադարձաւ մեր Գաղութին մէջ իր առաջնորդութեան իննը տարիներու ժամանակաշրջանին մասին, ներկաներուն փոխանցելով իր խորհրդածութիւնները այդ ծիրին մէջ: Ցիշեց Վիսենթէ Լոփես թաղամասի մեր համայնքին ծոցին մէջ ծաղկող գործունէութիւնը՝ գնահատելով եկեղեցանուէր ու դպրոցասէր իրագործումները: Հայրարար բելադրեց, որ այս եկեղեցասիրութեան ոգին դուրս գայ տեղային սահմանաւոր իր բնոյթէն, եւ տարածուի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ընդհանրական Մարմնին վրայ. «Ցի, -ըսաւ Սրբազանը-, Մի է Հայաստանեայց եկեղեցին եւ ամբողջական»:

Օգտուելով այս առիթէն՝ Սրբազանը Տիկ. Երանուհի Դերձակեանին շնորհուած «Ս. Գրիգոր Լուսաւորչ»-ի շքանշանը յանձնեց անոր որդւոյն, Պրն. Արմաճ Դերձակեանին, մօր բացակայութեան պատճառով: Տիկին Դերձակեան հոգացած է Խոր Վիրապի բնակարանային կառոյցներու վերանորոգութիւնը:

Եւ Տ. Արշամ Հօր ճոխրեց իր անձնական վարդապետական լանջախաչը՝ գնահատելու համար նոյն համայնքին մէջ անոր բացառիկ ծառայութիւնը:

«Մեր եկեղեցւոյ աւանդութեանց մէջ, -բացատրեց Սրբազան Հայրը-, կայ բահանաները պարգեւատրելու կերպ մը եւս, որուն կը դիմուի շատ հազուադէպօրէն: բահանային կը շնորհուի «վարդապետական ականակուռ լանջախաչ» կրելու իրաւունք: Տէր Հայրը հոգեւորականի իր ուղիղ կեցուածքով, եկեղեցագիտական հմտութեամբ եւ բազմամեայ իր բեղուն գործունէութեամբ արժանի է այս լանջախաչին»:

Եւ հանելով իր լանջախաչը՝ անցուց Տէր Հօր վիզը: «Սիրելի՛ Տէր Հայր, կրնաս կրել զայն այժմէն իսկ: Ս. Էջմիածին վերադարձին՝ պիտի խնդրեմ Վեհափառ Հայրապետէն, որ բարեհաճի ղրկել ձեզի համապատասխան կոնդակը: Ես կը վերադառնամ Մայր Հայրենիք, Ս. Էջմիածին, Ամենայն Հայոց Հայրապետին բարձր տնօրինութեամբ: Ինչպէս գիտէք, ծանր պայմաններ կը տիրեն այդ տեղ: Շատ գործ կայ կատարելիք: Մենք բարով չեմ ըսեր. որովհետեւ, վստահ եմ, երբ Հայրենիք այցելէք, անպայման կը հանդիպինք իրարու. ուրեմն՝ ցտեսութիւն»:

Սեղանակիցները յոտնկայս ծափողջոյններով բարի ճանապարհ եւ յաջողութիւն մաղթեցին նորին Սրբազնութեան, որուն խօսքը՝ հրաժեշտի թախիծով թրթռուն, ստեղծեց մթնոլորտ մը՝ ներկաներու յարգանքի զգացումով օծուն եւ իր գնահատանքի ծնօքերով գեղուն:

Ընթրիքի աւարտին՝ Վ. Լոփեսի Ազգային Մարմիններու անունով խօսք առաւ Հոգեւոր Հովիւը: Նախ՝ շնորհակալութիւն յայտնեց Սրբազան Հօր, որ իր իննամեայ առաջնորդութեան շրջանին, ամէն առիթով բաջալեր հանդիսացաւ մեր թաղամասի եկեղեցական-կրթական ձեռնարկներուն. անձնապէս հովանաւորեց հանգրուանային բոլոր հաւաքոյթներն ու հանդիսութիւնները, եւ յանախ՝ իր խորհուրդներով ուղղութիւն տուաւ համայնքային մեր գործերուն: Դրուատեց Սրբազան Հօր հայրենանուէր գործունէութիւնը՝ Արցախեան հարցի զօրակցութեան եւ երկրաշարժի մեծ աղէտին օժանդակութեան աշխատանքներուն մէջ: Ապա՝ իր երախտագիտութիւնը յայտնեց վարդապետական լանջախաչի պարգեւատրումին համար:

Փակելով իր խօսքը՝ Տէր Հայրը ըսաւ. «Վստահ եմ, թէ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը, Մայր Հայրենիքի ածմոլ դժուարին օրերուն, իր մօտը կարիքն ունի Ձերդ Սրբազնութեան նման երիտասարդ, կորովի բարձրաստիճան եկեղեցականներու: Ես կը հաւատամ, որ Դուք Ձեր իւրայատուկ եռանդով ու նուիրումով յաւագոյնս օգտակար պիտի ըլլաք Մայր Աթոռին եւ Մայր Հայրենիքին: Բարի ճանապարհ եւ յաջողութիւն կը մաղթենք Ձեզի ի սրտէ՝ յանուն Վ. Լոփեսի Հոգաբարձութեան, Հիմնադիրներու Մարմնին եւ օժանդակ բոլոր յանձնախումբերուն»:

Ցուզումով խօսեցաւ նաեւ Պրն. Գէորգ Գարակէօզեան: Ան իր խօսքին մէջ վեր առաւ հայրենասէր ֆէթ հոգեւորականը՝ Սրբազան Հօր անձին մէջ, որ պատրաստ է ամէն զոհաբերումի իր ժողովուրդին ու Հայրենիքին համար. ինչէ՛ միշտ՝ այդպէս եղած է Հայ Եկեղեցականը Աւարայրէն մինչեւ Սարտարապատ:

Ապա, բոլոր ներկաները ողջերթ մաղթեցին Նորին Սրբազնութեանը:

Վ.Թ.

Նախագահ Պուշ Պատգամ Կը Ղրկէ Նիւ Եորքի Թուրք-Ամերիկեան Օրուան Առթիւ

Ինն երորդ Թուրք-Ամերիկեան Օրուան տողանցքին, որ տեղի ունեցաւ Նիւ Եորքի մէջ, մասնակցեցան շուրջ 10,000 հոգի, Շաբաթ, 14 Մայիսին: Թափօրը Մեհիսըն Պողոտայէն ուղղուեցաւ Տակ Համմարշոլտ հրապարակը, ուր կատարուեցան պարեւ նուագ: Նախաձեռնողներն էին Թուրք - Ամերիկեան Ընկերակցութիւնները:

Հրապարակին վրայ կարդացուեցաւ Նախագահին ղրկած պատգամը: Գուշ կը ջատագովէր Թուրքիան, որպէս Միացեալ Նահանգներու տոկուն բարեկամը՝ եւ ՆԱԹՕ-ի կարեւոր մէկ անդամը: Գուշ յոյս կը յայտնէր նաեւ որ երկու երկիրներուն քաղաքական, տնտեսական, մշակութային գործակցութիւնը պիտի աւելի զօրանար:

Ուշինկթընի մօտ Թուրքիոյ դեսպան Գանտէմիր, Թրքերէնով խօսած իր ճառին մէջ ըսաւ թէ Թուրք եւ ամերիկեան յարաբերութիւնները աւելի կը լաւանան ՆԱԹՕ-ի ծիրէն, եւ ինչպէս Արեւմտեան դաշնակցութենէն ներս: Այսուհանդերձ ազգային փոքրամասնութիւններ կան որոնք կը «փորձեն վնաս հասցնել այս յարաբերութիւններուն»: Իսկ այդ փոքրամասնութիւնները չէին լսուեր կազմակերպուած են Միացեալ Նահանգներու կարգ մը շրջաններուն մէջ, ազդելով շատ մը Ցրակուտականներու եւ Գոնկրէսմէններու վրայ: Անոնք կ'ուզեն մերժել ճակատ մը կազմել Թուրքիոյ դէմ»:

Գանտէմիր այս առթիւ յիշեց յոյները, կիպրացիները եւ հայերը:

Ամենէն «ինքնուրոյն» խօսողը եղաւ Գոնկրէսմէն ձիմ Մուտի, որ Թրքերէնով ըսելէ ետք թէ ինք պատրաստ կը զգայ այդ օր, անգլերէնով շարունակեց հպարտօրէն յայտարարելու համար «Գոնկրէսի մէջ երկու անգամ պարտութեան մատնեցինք հայկական բանաձեւը»: Իսկ հաւաքուղ Թուրքերուն ըսաւ. «Դուք ամենէն մեծ խումբը չէք (Միացեալ Նահանգներու) այլ ամենէն լաւն էք»:

Գոնկրէսմէն Սքիֆըն Սոլարց, հանրածանօթ բրօ-Թուրք իր գործունէութեամբ, գէր մը ղրկած էր, ուր կը խոստանար «Թուրքիոյ համար շարունակել աշխատիլ, ինչպէս անցեալին»:

ՍԵՐՊ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ

Հայաստան այցելած է նաեւ սերպ-հայկական բարեկամութեան պատուիրակութիւն մը, երկու ժողովուրդներու աւանդական կապերու զարգացման յառաջադրանքով:

Պատուիրակութեան կազմին մաս կազմած են գիտնականներ, մշակոյթի եւ կրօնական ծանօթ դէմքեր, մանկավարժներ: Հանդիպումներ կայացան նաեւ արուեստի միութիւններու եւ անոնց դեկավարներուն հետ: Սերպ հիւրերը գացած են նաեւ Ս. Էջմիածին, ու ապա ծաղկեպսակ դրած Մեծեռնակաբերդ:

ՊԱՅՔԱՐ ՇԱՔԱԹԵՐԹ

Սոս Գարամեան Կ'այցելէ Խմբագրութիւնս

Անցեալ Հինգշաբթի, 14 Ցունիս 1990, յետ միջօրէի, խմբագրատունս այցելեց Սփիւռքահայութեան Հետ Մշակ. Կապի Պատուիրակ երկրապահ Սոս Գարամեան, որուն կ'ընկերանային «Արժանթինահայ Արհեստավարժական Խորհուրդ»-ին կողմէ, տօքթորներ՝ Եփրատ Պայրամեան եւ Տաճատ Ասիլեան:

Հայրենի երկրաշափը ունեցաւ կարեւոր խօսակցութիւն մը պաշտօնաթերթիս խմբագիր ընկ. Նորայր Գարատանեանի հետ, շահեկան մասնակցութեամբ՝ մեր աշխատակից պրն. Վարուժան Ահեմեանի, որը ցոյութիւնը յուզող հայրենի հարցերուն շուրջ ընդհանուր առմամբ, ազատ ծրագիրներուն, ինչպէս նաեւ առաջիկային սփիւռքի հետ առեւտրական կապերու զարգացման եւ ածկէ ներդրումներ ստանալու հրամայականին ու բարաւորութիւններուն մասին:

Տեղի ունեցաւ առաջարկներու եւ կարծիքներու փոխանակութիւն առողջ ու սիրալիր մթնոլորտի մէջ. հայրենի հիւրը տուաւ լայն ու էական բացատրութիւններ, ցուցաբերելով իրապաշտ մօտեցում, բայց մանաւանդ լաւատեսութիւն հայրենիքի ապագայի նկատմամբ, որ մեծ մասամբ կախեալ է անոր տնտեսական բարգաւաճումէն ու հզօրացումէն: Հանգամանք մը, որուն յաջողութեան մէջ մեծ է դերը Հայ Սփիւռքին:

Հայրենի հիւրը, որ արդէն այցելած է Մոնթէվիտէօյի հայ գաղութը, ուր կատարեց կարեւոր շփումներ, գաղութս կը գտնուի շրջանէ մը ի վեր ունեցաւ աշխոյժ գործունէութիւն, այցելութիւններ տեղւոյս զանազան կազմակերպութիւններու հետ ու նաեւ պիտի այցելէ Պրազիլահայ գաղութը շուտով:

Պրն. Սոս Գարամեան խոստացաւ գաղութս ուղղարկել լայն ու ամբողջական տեղեկութիւններ պատրաստուած ծրագիրներու եւ առաջարկներու մասին, եւ մասնաւոր գոհունակութիւն յայտնեց իր այցելութեան յաջողութեան համար:

Բարի կեցութիւն մեր հայրենի հիւրին եւ յաջողութիւն:

Սարդարապատը Իր Վճռական Դասերով

Գրեց՝ *Օհան Պոտրումեան*

Այս յաղթանակի առթիւ ընդ օրը երեկոյեան Զօր. Մ. Սիլիկեան սրտառուչ կոչ մը կ'ընէ. «Հայե՛ր, շտապեցէ՛ք հայրենիքը ազատելու... Մենք չէ՛նք ուզում կռուել, յանուն խաղաղութեան եւ ծրագրած ուղիով· ևս ըստ երեւոյթին ստրկացնել է ուզում մեզ, բայց իրօք ուզում է ոչնչացնե՛լ մեր բազմաչարչար ազգը... Հայե՛ր, դէպի սրբազան պատերա՛զմ»:

Իսկապես, Զօր. Սիլիկեանի այս կոչը անարձագանգ չի մնար: Բոլոր կողմերէն վրայ կը հասնին կամաւորներ եւ աշխարհազօրայինները: Ոտի կը կանգնին տղամարդիկ ու կանայք, ծերեր ու երիտասարդներ, ամէն մէկը կ'ուզէ մասնակցիլ հայրենասիրական մեծ պայքարին:

Աշխարհագրականօրէն հայ ժողովուրդը ամփոփուած էր այնպիսի տեղ մը, որ ռազմագիտական ոչ մէկ կարեւորութիւն կը ներկայացներ իրեն: Իսկ թուրքին կու տար ջարդելու, կոտորելու եւ բնաջնջելու ամէն պատեհութիւն:

Արդարեւ, Սարդարապատը ո՛չ զինուորական պաշտպանութեան գիծ ուներ եւ ոչ ալ բնական արգելքներ: Ընդհակառակը, Սարդարապատէն մինչեւ Ալեքսանդրապոլ երկարած տարածութիւնը –մօտաւորապէս 60 քիլոմեթր– անապատային ու անմարդաբնակ էր: Ծառ անգամ չկար, որուն հետեւ հնարաւոր ըլլար դիրք բռնելը: Այսուհանդերձ, հայ ժողովուրդը ծառացաւ իր իսկ ճակատագիրին դէմ: Եւ հո՛ն, ամէնէն անպաստ պայմաններու տակ իսկ, երբ ուրիշներ իրենց դամբանականը պիտի կարդային, հայութիւնը մարտադաշտ իջաւ եւ պաշտելի առնականութեամբ բռունցքը դէպի երկինք ուղղեց եւ արեւին տակ ապրելու իր իրաւունքը ևուիրագործեց, հոգ չէ թէ քիչ ետք հռչակուած հայկական պետութիւն մը չէր կրցած հաղորդիչ կապ հաստատել իր եւ Սարդարապատի հոյակապ հերոսամարտին միջեւ, ոչ իբրեւ հիմք ու յենարան, ոչ ալ իբրեւ մասնակցութիւն:

Սարդարապատի մէջ ժողովուրդն էր կռուողը, բաղկացուցիչ իր բոլոր տարբերով: Կեանքի կոչուած էին ու ռազմական գործողութիւններու յաջող ընթացքին կը նպաստէին կազմուած զանազան յանձնաժողովները:

Սարդարապատի հերոսամարտը ոգեշնչեց նաեւ Ղարաբիլիսայի եւ Դիլիջանի մէջ գտնուող հայկական զինուած ուժերը, որոնց ևոյնպէս միացան բազմաթիւ աշխարհազօրայիններ: Մայիս 24–ին Ղարաբիլիսա կը մտնէր Դիլիջանէն եկած հայկական զօրքը, իսկ յետագայ օրերուն ուժեղ մարտեր տեղի կ'ունենան Ղարաբիլիսայի մօտ, Փամպակի ձորին մէջ: Թուրքերը կը ստանան ծանր հարուած, բայց շուտով անոնց օգնութեան կը հասնին նոր ուժեր, իսկ հայոց ռազմամթերքը կը սպառի: Այս պատճառով կը ստիպուին Ղարաբիլիսան ձգել որ իյնայ, հակառակ որ հոն հայեր կը կռուէին հերոսաբար:

Այսուհանդերձ, թուրքերը ահաբեկուեր էին Սարդարապատի ճակատամարտէն այդպէս ջախջախուած դուրս գալով: Էնվէրներ կը կարծեն թէ հայերը յաւիտենական վտանգ են Թուրքիոյ համար: Բայց մենք նաեւ յաւիտենական վրէժ դարձանք Թուրքիոյ դէմ՝ Սարդարապատի մէջ թէ այլուր: Իր կրած մեծ կորուստները ապշեցուցեր էր Թուրքիան:

Սարդարապատի հերոսամարտը հայ ժողովուրդի ազատագրական պայքարի մեծագոյն յաղթանակներէն մէկը եղաւ: Իսկական ևոր ու յաղթական Աւարայր մը, որ հիմնովին կը դրոշմուի պատմութեան մէջ եւ մշտապէս հերոսութեան կը կոչէ սերունդները: Չէ՞ որ ան ևորէն ցոյց տուաւ մեր հինաւուրց ժողովուրդին անկոտրում կամքն ու կարողութիւնը՝ մինչեւ վերջ մարտնչելու ազատութեան համար, պայքարելու ոչ միայն գոյատեւման, այլեւ յաղթանակի՛ համար:

Սարդարապատի հերոսամարտը բախտորոշ նշանակութիւն ունեցաւ հայ ժողովուրդին համար: Թուրք բարբարոսները Արեւմտահայաստանի մէջ ջարդելէ ետք, հայ ժողովուրդին կէսը, եկեր էին բնաջնջելու նաեւ մնացած կէսը, այդպիսով յաջողցնելու համար իրենց գազանային ծրագիրը: Սակայն թուրքը այս անգամ սխալ դուրս եկաւ իր հաշիւներուն մէջ:

Սարդարապատի ճակատամարտով հայ ժողովուրդը յաղթած էր: Հայոց ժողովուրդը վերանուաճեր էր ապրելու եւ ստեղծագործելու իր իրաւունքը: Հայ ժողովուրդը պիտի ապրէ՛ր:

Սարդարապատի ճակատամարտը բառին բուն իմաստով ժողովրդական հերոսամարտ էր, եւ անոր յաղթական պսակը կը պատկանի բովանդակ հայ ժողովուրդին, եւ ոչ թէ անոր որեւէ հատուածին: Ժողովուրդը դիմեց անձնազոհ գոյամարտի, երբ ատենի ազգայինները, Երգնկայէն մինչեւ Սարդարապատ, հայ ժողովուրդին իճիպնապաշտպանութեան գործը չկրցան կազմակերպել, եւ ևոյնիսկ կը պատրաստուէին թուրքերուն յանձնել նաեւ Երեւանը, որ պիտի նշանակէր բովանդակ հայ ժողովուրդին բնաջնջումը: Այս մասին կը վկայեն ոչ միայն ուրիշներ, այլեւ Պաքումի մէջ նստած հայ երկու պատուիրակներուն՝ Ալ. Խատիսեանի եւ Ց. Քաջազնունիի հեռագիրները Թիֆլիսի, Խաչիկ Կարեկեանին, ուր խորհուրդ կը տրուէր ռազմական դիմադրութիւն ցոյց չտալ թուրքերուն:

Դժբախտաբար ատենի ղեկավարութիւնը չկրցաւ օգտագործել Սարդարապատի յաղթանակը: Փոխանակ ամրացնելու ձեռք բերուած յաղթանակը եւ պաշտպանելու հայ ժողովուրդին շահերը, 1918 Յունիս 4–ին ստորագրուեցաւ Պաթումի պայմանագիրը, որ Ալեքսանդրապոլի խայտառակ պայմանագիրին նախընթացն էր, որով հիմնովին Հայաստանը կ'իյնար թուրքերու հովանաւորութեան տակ, այսինքն ստրկութեան մէջ:

Զարմանալի՞ էր, որ Զօր. Անդրանիկ կը մերժէր ճանչնալ Պաթումի ստրկացուցիչ, «դաժան» դաշինքը: Զարմանալի՞ էր որ Պաբուի Ազգ. Խորհուրդը, ուր մեծամասնութիւն էին դաշնակցականները, ևոյնպէս կը մերժէր այս դաշինքը:

Սարդարապատի վճռական յաղթանակին յաջորդ օրն իսկ, Մայիս 28–ին, Սիմոն Վրացեան եւ իր գործակիցները, տեղի տալով պարտուած Թուրքիոյ վերջնագիրին, Հայաստանը կը յայտարարեն անկախ մինչ վրացեան սուգի թուական կը հռչակէր զայն:

Այսուհանդերձ, բարեբախտութիւնը հոն էր որ, մօտաւորապէս երկուքուկէս տարի ետք, հայրենի երկրին խորհրդայնացումով շրջեցաւ պատմութեան անիւը եւ հայ ժողովուրդը վերջնական բնաջնջումէ փրկուելով, դարձեալ ևոյն Ռուսաստանի հովանիին տակ, վերաշինեց իր օճախը, Հայաստանի փոքր մէկ անկիւնին մէջ:

Հայկական հանրապետութեան վերին իշխանութիւնները ասկէ 22 տարիներ առաջ, ճիշդ գնահատելով Սարդարապատեան ազգային գոյամարտին արժէքը, այլեւ հայրենասիրական խոր զգացումներով, յաւերժացուցին Սարդարապատի փրկարար ոգին մայր հողին վրայ բարձրացնելով Սարդարապատի յուշարձանը, պանծացնելու համար հայուն վճռական յաղթանակը ցեղասպան թուրքին վրայ:

Հայ ժողովուրդը յաւէտ երախտապարտ է Սարդարապատի, Բաշ-Ապարանի եւ Ղարաբիլիսէի դիւցազնամարտերու հրամանատարներուն թէ աշխարհազօրայիններուն, այդ ճակատագրական օրերու ազգային–քաղաքական անշահախնդիր ղեկավարութեան թէ համեստ գիւղացիներուն, որոնք ամբողջական ևուիրումով մասնակցեցան գոյամարտին:

Եւ հիմա, 72 տարի ետք, ոչ միայն երկիւղածութեամբ կը խոնարհիմք մեր մեծ գոյամարտի հերոսներու յիշատակին առթիւ, այլեւ կ'ուխտենք անվհատ հետապնդել ազնիւ սրբազան դասը, մեր հողային սուրբ դատը, եւ կ'ուխտենք իրենց մեզի կտակած հրաշալի ոգիով իրագործել մեր ժողովուրդին «մեծ երազը»:

(Շար. եւ Վերջ)

Այցելութիւն

Անցեալ Յունիս 1-ին, խմբագրութիւնս այցելեց Սփիւռքահայութեան Հետ Մշակ. Կապի Կոմիտէի քարտուղար, պրն. Ռուբիկ Աւետիսեան, ընկերակցութեամբ տեղւոյս Հ.Բ.Ը.Մ.-ի մասնաճիւղի ատենապետ՝ պրն. Վահրամ Հայրապետեանի:

Տեղի ունեցաւ շահեկան խօսակցութիւն մը հայրենի հիւրին եւ Միութեանս վարչութեան միջեւ յատկապէս աղիտաճար Հայրենիքի օգնելու դրական ու արդիւնաւոր կարելիութիւններուն ու միջոցներուն շուրջ:

Բարեմաղթութիւն

Վերջին պահուս, երբ թերթը կը յանձնէինք մամուլի, կ'իմանանք, թէ տեղւոյս Հ.Բ.Ը.Մ.-ի նախկին ատենապետ եւ ղեկավարներէն՝ Պրն. Անդրանիկ Էքշեան կը գտնուի մայրաքաղաքին "La Pequeña Compañía de Maria" հիւանդանոցը, անհանգստութեան պատճառաւ, ուր կը ստանայ բժշկական խնամք:

«Սարտարապատի վարչութիւնը բարի եւ արագ ապագինում կը մաղթէ իր սիրուած ու յարգուած բարեկամ՝ Պրն. Անդրանիկ Էքշեանին:

«Սարտարապատ»

Պատրիարքական Ընտրութիւնները

«Ճուսմհուրիյէթ»

«Ձգեցէք Որ Հայ Համայնքը Իր Պատրիարքը Ընտրէ»

Ձեր մէջ կա՞յ մէկը որ գիտնայ թէ Թուրքիոյ մէջ ինչ է մեր հայրենակիցներուն թիւը:

Ես չեմ գիտեր: Պետական վիճակագրական Ինսթիթիւն այս մասին հրատարակութիւն չունի: Ցունի, որովհետեւ 1985-էն վերջ «անջատողականութիւն» նկատուեր է փոքրամասնութիւններուն մասին «բնակչութեան թիւի վիճակագրութիւն»ներ պատրաստելը:

Կը կարծուի որ հայերուն թիւն է 55-60 հազար:

Հայկական նախակրթականներու մէջ 4500 աշակերտներ կ'ուսանին:

55-60 հազարնոց այս հայաբնակչութիւնը ներկայիս ունի հարց մը որուն շատ կարեւորութիւն կու տայ: Պատրիարքական ընտրութիւնը: Մինչեւ այսօր պատրիարքական ընտրութեան հարցին մէջ կիրարկուած է հետեւեալ դրութիւնը.

Ընտրութեան համար ամբողջ հայ համայնքը բուէ կը գործածէ. կ'ընտրուի «պատգամաւորական ժողով» մը որ կը կազմուի մէկ հոգեւորականէ եւ 7 աշխարհականներէ: Ընտրուած հոգեւորական պատգամաւորները իրենց միջեւ կը կազմաւորեն կրօնական ընդհանուր ժողով մը: Այս ընդհանուր ժողովը հինգ հոգիէ բաղկացեալ թեկնածուական ցանկ մը կը պատրաստէ եւ «Կրօնական ժողով»ն ու «Ընտրութեան նախածերնարկ Մարմին»ն ալ վերնական ձեւ մը կու տան թեկնածուներու այդ ցանկին: Պատգամաւորական ժողովի անդամները կրնան իրենց բուէները գործածել թեկնածուներու ցանկէն դուրս մնացած տարբեր թեկնածուներու մասին ալ:

Կը տեսնուի, որ պատրիարքական ընտրութեան մէջ երկու հանգրուաններով դրութիւն մը կը կիրարկուի: Հայ համայնքը իր բուէն կը գործածէ որպէս առաջին հանգրուանի ընտրող:

Կառավարութիւնը հիմա փոխել ուզեր է այս դրութիւնը: Ի՞նչ ըրեր է: Փոխանակ հայ համայնքը իբր առաջին ընտրող նկատելու, այդ պարտականութիւնը յանձներ է թաղային խորհուրդներուն: Այս կերպով եկեղեցապատկան կալուածներու մատակարարման համար ընտրուած մարդոց տրուեր է պարտականութիւն մը որ իրենց լիազօրութենէն դուրս կը մնայ: Եւ հայ համայնքը ալ բացէ ի բաց զրկուեր է իր պատրիարքը ընտրելու իր ամենէն բնական իրաւունքէն:

Թուրքիոյ մէջ դպրեվանքները, կրօնական դպրոցները փակուած են: Այս պատճառաւ կարելի չէ որ Թուրքիոյ մէջ ուսում ստացած ըլլայ այն հոգեւորականը, որ պատրիարքի թեկնածու պիտի դառնայ: Եպիսկոպոսները իրենց ուսումը կը ստանան արտասահմանի մէջ:

Կառավարութիւնը թեկնածուներուն մօտ կը փնտրէ նաեւ ի հարէ թրքահպատակ ըլլալու եւ իրենց թրքահպատակութիւնը երբեք կորսընցուցած չըլլալու պայմաններն ալ: Այս պայմանները ակամայ կը սահմանափակեն թեկնածուներու թիւը:

Կառավարութիւնը իր վերջին որոշումնագրով, թեկնածուներուն տարիքը 35-էն 40-ի կը բարձրացնէ: Այս որոշմնագրով ուրեմն պատրիարքը ոչ թէ կ'ընտրուի, այլ կը նշանակուի. որովհետեւ միայն մէկ թեկնածու կայ որ լրացնէ այս պայմանները: Սվաճեանը:

Ըստ մեր օրէնքներուն, երեսուն տարեկանը լրացուցած ամէն մարդ կրնայ երեսփոխան ընտրուիլ: Ուրեմն մինչ պէտք էր որ պատրիարքական թեկնածուներուն տարիքն ալ 35-էն 30-ի գեղչուէր, ընդհակառակն այդ տարիքը 35-էն 40-ի կը բարձրացուի:

Միւս թեկնածուին, Մուրթֆեանին տարիքը 34 է: Այս կերպով չի կրնար մասնակցիլ ընտրութեան: Անդին միայն Սվաճեանը կը մնայ: Ի՞նչ կը նշանակէ ասիկա: Ասիկա բացէ ի բաց կը նշանակէ ըսել. «Սվաճեանը ընտրեցէք»:

Լաւիք քաղաքական դրութիւնը կը տնօրինէ որ պետական ու կրօնական գործերը իրարմէ անջատուած ըլլան: Լաւիք Պետութեան մը յատկանիշը է անկողմնակալ մնալ կրօնքներու եւ դաւանանքներու դիմաց:

Պետութիւնը չի կրնար կողմնակալ կեցուածք ցուցաբերել կրօնական գործերու միջամտելի ըլլալով: Չի կրնար ճշդել այնպիսի պայմաններ, որոնք միայն որոշ թեկնածուներու ընտրութեան ծառայեն:

Ձգեցէք ուրեմն որ հայ համայնքը իր պատրիարքը ընտրէ իր բարքերուն եւ սովորութիւններուն համաձայն:

Ուղուր Մումճու
6 Մայիս, 1990

Աղեքսանտրիա (Ա.Մ.Ն.)

Լեհիական Եղբայրական Կապերու Հոչակագիր

«Արմէնփրէս» Մայիս 18-ին կը հաղորդէ, որ Լենինականի քաղխորհրդի մէջ կայացած հանդիպումէն յետոյ, տեղւոյն քաղաքային թատրոնի մէջ «տեղի ունեցաւ Լենինականի եւ Աղեքսանտրիայի եղբայրացման հիմնադրութեան ստորագրման հանդիսաւոր արարողութիւն»:

Այս առթիւ Աղեքսանտրիոյ փոխ-քաղաքապետ Բարտիշիա թոյլը յայտարարած է, որ երկու քաղաքներուն «եղբայրութեան հոչակագիրը հնարաւորութիւն կու տայ համատեղ լուծելու ամենատարբեր հիմնահարցեր, կը զարգացնէ մեր քաղաքացիներու կապերը՝ մշակոյթի, կրթութեան, գիտաշրջիկութեան, հասարակական եւ տնտեսական կեանքի բնագաւառներուն մէջ, կ'ամրապնդէ ամերիկացիներու եւ խորհրդային մարդոց փոխադարձ վստահութիւնն ու համագործակցութիւնը: Մենք յոյս ունինք նաեւ, որ հոչակագիրը որոշակի աւանդ կը ներդնի ժողովրդական դիւանագիտութեան զարգացման մէջ: Այս օրերուն, մենք կրցանք նաեւ համոզուիլ, որ հայ ժողովուրդը չնայած իրենց վիճակուած փորձութիւններուն, կը պահպանէ իր բնածին լաւատեսութիւնը ու կը շարունակէ գործօն ոգին զարգացնել իր աւանդութիւնը»:

Պատուիրակութիւնը ծաղկեպսակ մը դրած է Լենինականի մէկ կանգնած երկրաշարժի զոհերու յուշարձանին, նոյնպէս՝ Միեռնակաբերդի անմահ բռնին չուրջ, Երեւանի մէջ ամերիկայի հիւրերը ընդունուած են փոխ-վարչապետ Եուրի Խոջամիրեանի կողմէ:

ԼԻԲԱՆԱՆ

75-ԱՄԵԱԿԻ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Լիբանանահայութիւնը, տիրող դժնդակ պայմաններու բերումով, Մեծ Եղեռնի Նահատակներուն յիշատակը այս տարի ոգեկոչեց եկեղեցական յատուկ արարողութիւններով, մամուլի արտայայտութիւններով եւ մի քանի հանդիսութիւններով, որոնցմէ մէկը եթէ կատարուեցաւ Անթիլիասի մայրավանքի Նահատակաց յուշարձան-մատուռին առջեւ հոգեհանգստեան արարողութեան մը ընթացքին, միւսը տեղի ունեցաւ Հայ կաթողիկէ Պատրիարքարանի շրջափակին մէջ, եղեռնի յուշակոթողին չուրջ, ուր արարողութիւն եւ գեղարուեստական յայտագիր ի գործ դրուեցաւ:

Ապրիլի 24ին, փակ մնացին հայկական բոլոր վաճառատուներու եւ հաստատութիւններու դռները, եւ զանգան շրջաններու մէջ, որոնք համեմատաբար ապահով կը նկատուին, ինչպէս Արեւմտեան Պէյրութ եւ Այնճար, ուր տեղի ունեցան զանգան հանդիսութիւններ:

Պէյրութի Հ.Ե.Ը.Մ. Ա. Մանուկեան կեդրոնի հանդիսասրահը, նոյն օր յետմիջօրէին, ականատես եղաւ սրտագրաւ երեւոյթի մը. շուրջ 200 հայորդիներու որոնցմէ կարեւոր մաս մը՝ Արեւելեան Պէյրութէն փոխադրուած կամ այդ առիթով փոխադրուած, շուրջ երկու ժամ, երիւզած յարգանքով եւ պահպանողական մթնոլորտի մը մէջ, ոգեկոչեց յիշատակը մեր երկու մեծ առաջնորդներուն եւ վերարտադրեց իր ուխտը՝ պահպանելու մեր պայքարը ազատ եւ անկախ հայրենիքի համար:

Օրուան հանդիսավար՝ Պարոյր Աղպաշեանի ներածական խօսքէն ետք, բանախօսութիւնը կարդաց եկեղեցական ծանօթ Աւետիքեան, որմէ ետք գործադրուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը, որուն կորիզը կազմեցին Կոմիտասի հոգեթով մի քանի երգեր, որոնք եղերափակուեցան սփիւռքահայ գրականութեան նահապետ՝ բանաստեղծ Վահէ Վահեանի կողմէ:

Հոգեհանգիստ

Կիրակի, 24 Յունիս, յաւարտ Ս. Պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մեր սիրելի ամուսնոյն, հօր եւ մեծ հօր՝

Ցարութիւն Արապեանի

մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ:

Այրին՝ Ռոսա Արապեան
Զաւակները եւ թոռները

Թուրք Մամուլը

Թուրք մամուլին յատկացուած այս էջին մէջ կ'արժէ նաեւ տեղ տալ «Միլլիյէթ» թերթի վերի խորագիրով լոյս ընծայուած գրութեան կարգ մը հատուածներուն, ուր կը բննուի ամերիկեան Ներկայացուած –27 Փետրուար 1990– Հայկական Յեղասպանութեան Ցիշատակութեան Բանաձեւին մէջ նշուած 1915–1923 թուականներուն տարբերութիւնը:

Ըսելէ ետք թէ Ներ. Տոլի Բանաձեւը խմբագրուած է յետին նպատակներ հետապնդող ռազմավարութեամբ մը, թերթը կ'ըսէ թէ Բանաձեւին մէջ Թուրքիան յուզող երկու տարբեր կան, պատմական եւ քաղաքական գետնի վրայ, ու կ'աւելցնէ.

Պատմական տարրը այն հարցումն է, թէ ցեղասպանութիւն կատարուա՞ծ է, եւ եթէ կատարուած է, ո՞ր թուականներուն կատարուած է: Ըստ բանաձեւին, ցեղասպանութիւնը կատարուած է եւ ատիկա կատարուած է 1915-1923 թուականներուն: Ասիկա կը վիրաւորէ Թուրք Հանրապետութիւնը, բայց սա կայ. օր մը մէկը կը փաստէ թէ ատիկա ճիշդ չէ եւ այդ պնդումն ալ պատմութեան կ'անցնի որպէս ամերիկեան Գոնկրէսի մէկ սխալը:

Բայց քաղաքական տարր մըն ալ կայ: Բանաձեւին մէջ մէկ կողմէ կը տրուի 1923 թուականը, միւս կողմէ ալ կը պնդուի, թէ ցեղասպանութիւնը կատարուած է Օսմանեան շրջանին: Միշդ է որ Թուրքիոյ Հանրապետութիւնը հիմնուած է 29 Հոկտեմբեր 1923-ին, բայց անկէ առաջ, 23 Ապրիլ 1920-էն սկսին, գոյութիւն ունեցած են Թուրքիոյ Խորհրդարանը եւ Թրքական կառավարութիւնները: Բանաձեւը եթէ այդ ձեւով ընդունուի, ամերիկեան կառավարութիւնը յայտարարած պիտի ըլլայ, որ չի ճանչնար 23 Ապրիլ 1920-էն մինչեւ 29 Հոկտեմբեր 1923 գործի գլուխ եկած Թուրք կառավարութիւնները: Այս ալ սա ծածուկ նպատակը կը հետապնդէ: Թուրքիոյ եւ Հայաստանի Հանրապետութեան միջեւ սահմանները ճշդուած են 13 Հոկտեմբեր 1921-ին Թուրքիոյ եւ Ատրպէյճանի, Վրաստանի ու Հայաստանի միջեւ կնքուած Կարսի համաձայնութեամբ: Ուրեմն եթէ Ամերիկա չճանչնայ 1920-1923 ժամանակաշրջանի Թուրք կառավարութիւնները, պիտի կարենայ չճանչնալ նաեւ Կարսի յիշեալ համաձայնութիւնը: Այն ատեն Ամերիկա պիտի պահանջէ, որ վերադարձուի Սեւրի համաձայնութիւնը, որ ստորագրուած է Օսմանցիներու կողմէ եւ որ կը ճշդէ Թուրքիոյ սահմանները: Սեւրի համաձայնութիւնը Հայերու թողած էր Արեւմինը, Արտահանը, Կարսը, Սարըգամըշը եւ Իղտիրը: Ատկէ զատ, չմոռնանք որ, Տրապիզոնը, Բիգէն, Էրզինճանը, Էրզրումը, Մուշը, Պիթլիսը, Վանը եւ Տոլու Պէյազըտը ատենօք Ամերիկայի Նախագահին կողմէ յայտարարուած են որպէս Հայապատկան հողեր: Անհասկնալի եթէ Հայկական Բանաձեւը վաւերացուի, Հայերու այս պընդումները դարձեալ օրակարգի պիտի գան:

Յօդուածագիրը կ'աւելցնէ հետեւեալը. յայտնի չէ թէ Տոլ այս բոլորին գիտակցութիւնը ունի՞, թէ ոչ, միայն կը պնդուի թէ Բանաձեւը պատրաստուած է հարցին ներքին ծալքերը շատ լաւ գիտցող շատ խելացի հայ իրաւագէտի մը կողմէ:

Ատրպէյճանէն 300.000 Բռնագաղթած

Հայաստանի վերամիաձնալու վերաբերեալ Ղարաբաղի ժողովուրդի իրաւունքի հարցով Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի երկամեայ հակամարտութեան պատճառով, մօտաւորապէս 300 հազար հայեր արմատախիլ եղած են, ըստ աշխարհի գաղթականներուն մասին վերջերս լոյս տեսած Միացեալ Նահանգներուն Գաղթական Ցանձնախումբին տարեկան հրատարակութեան:

Բացի այդ, հրատարակութեան մէջ նշուած է, որ 1989 Դեկտեմբերին եւ 1990 Յունուարին ատրպէյճանցիներու կողմէ գործադրուած բռնարարքները Ատրպէյճանի մայրաքաղաք Պաքուի 225 հազար հայութիւնը իջեցուցած են գրեթէ զերոյի:

«Աշխարհի Գաղթականներու Ուսումնասիրութիւն – 1989 թուականի վերաբաղ» խորագիրը կրող այդ հրատարակութիւնը կը մանրամասնէ նաեւ Թուրքիոյ մէջ գտնուող իրանցիներու մարդկային հիմնական իրաւունքներու խախտումները:

Խորհրդային Միութեան մէջ գտնուող գաղթականներու վերաբերեալ, ուսումնասիրութիւնը կը նշէ, թէ ազգամիջեան հակամարտութիւններու պատճառով կէս միլիոն մարդ անօթեւան մնացած է 1988–1989 ժամանակաշրջանին:

«Ամենաստուար ներքին տեղաշարժերը տեղի ունեցած են հայերու եւ ատրպէյճանցիներու միջեւ առկայ հակամարտութեան պատճառով» կը նշէ ուսումնասիրութիւնը: «Մօտաւորապէս 10 հազար հայեր փախան Սումկայիթէն, այնտեղ 1988–ի Փետրուարին ատրպէյճանցիներու կողմէ իրագործուած ջարդերէն յետոյ, որու ընթացքին առնուազն 30 հայեր սպանուեցան: Մի քանի հազար ալ ուղղակի Մոսկուա գացին»:

«Ինը ամիս յետոյ, հակա-հայկական բռնարարքներու այլ ալիք մըն սկսաւ Պաքուի, Կիրովապատի եւ Ատրպէյճանի այլ քաղաքներուն մէջ, տեղաշարժի ենթարկելով աւելի քան 220 հազար հայեր» գրուած է ուսումնասիրութեան մէջ: «Ատկէ անմիջապէս յետոյ, մօտաւորապէս 160 հազար ատրպէյճանցիներ Հայաստանէն անցան Ատրպէյճան՝ բռնակիչներու ստիպողական փոխանակման հիման վրայ»:

Հրատարակութեան մէջ կը բննարկուի նաեւ Թուրքիոյ մէջ գտնուող գաղթականներու, յատկապէս իրանցիներու եւ քիւրտերու ընդունումը:

Թուրքիոյ մէջ այժմ կան 200 հազար իրանցի գաղթականներ, որոնց փոքր մէկ մասը հայեր են: Թուրքիան զանոնք որպէս գաղթական չի ճանչնար եւ անոնց կեցութեան եւ այլ սպասարկութիւններ չի մատուցեր: Ան կը թոյլատրէ միայն ՄԱԿ-ի կողմէ հայթայթուած պաշտպանութեան եւ օգնութեան ծրագրի սահմանափակ կիրարկումը:

Ցուլիսին, Ամենսթի Ինթըրնէշընըլ կազմակերպութիւնը հաղորդեց, թէ իրանցի հօթը գաղթականներ, ներառեալ չորս հոգի որոնք ՄԱԿ-ի կողմէ որպէս գաղթական ճանչցուած եւ վաւերական թրքական կեցութեան արտօնագրեր ունէին, հրացանազարկ եղած են երբ 1988 Նոյեմբերին Իրան վերադարձուած են, կ'ըսուի ուսումնասիրութեան մէջ:

Այս տարի աւելի շուտ, Ամենսթի Ինթըրնէշընըլ տեղեկագրեց, թէ Անգարայի մէջ թրքական ոստիկանութիւնը ձերբակալած է ՄԱԿ-ի Գաղթականներու Բարձր Կոմիսարին համար աշխատող թարգման մը: Ազատ արձակուելէն ետք ան զեկուցեց, որ իր տանջարարները փորձեցին տեղեկութիւններ փրցնել իրմէ իր գործակիցներուն մասին եւ մարդկային իրաւունքներու պաշտպան կազմակերպութիւններու հետ անոնց ունեցած հաւանական կապերու վերաբերեալ: Ան ըսաւ, թէ երբ մերժած է պատասխանել, զինք աւելի տանջամբներու ենթարկած են:

ՍՈՆԱ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՀԱՄԵՐԳԸ Ի ՊԱՏԱՍ ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

Վիէննայի Օփերայի հանրածանօթ երգչուհի Սոնա Ղազարեան Մոսկուայի մէջ ճոխ երգացանկով համերգ մը տուած է: Համերգէն գոյացած ամբողջ հասոյթը արուեստագիտուհին նուիրած է Լենինականի մէջ մանկական հիւանդանոցի կառուցման: «Կը հասկնամ որ», յայտարարած է Ղազարեան, «որ մէկ համերգը կաթիլ մըն է ծովուն մէջ, բայց ես կ'ուզեմ «կաթիլ» դառնալ մարդկային բարութեան ու գթութեան ծովին մէջ»:

Սոնա Ղազարեան ծնած է Պէյրութ, ուր աւարտած է տեղւոյն երաժշտանոցը: Ապա իր մասնագիտական ուսումը շարունակած է Իտալիա: Անկէ ետք Ղազարեան դերեր վերցուցած է միջազգային օփերաներու մէջ, կեդրոն ունենալով Վիէննա:

Մոսկուայի յայտագրին մաս կազմած է «Լա Պոհէմ»-էն, «Թրեփսթա»-յէն, «Թիկարոյի Հարսանիք»-էն արեաներ: Երգչուհիին ընկերակցած է Մոսկուայի Պետական Ֆիլհարմոնիքը:

Հայ-Իտալական Գաշնի Եւ Կօշիկի Համատեղ Ձեռնարկութիւն

Համատեղ ձեռնարկութեան պայմանագիրը կնքուած է Երեւանի կաշիի արտադրական միաւորման եւ Իտալիոյ Բիզա քաղաքի մէջ ընկերութեան միջեւ: Պիտի կազմակերպուի բարձրորակ կաշիի եւ նրբակաշիի արտադրութիւն Երեւանի մէջ, որ կարող պիտի ըլլայ ապահովել Հայաստանի կօշիկի ձեռնարկութեան պահանջը: Այդ նպատակով Երեւանի գործարանին մէջ պիտի տեղադրուի բարձր արտադրողական սարքաւորումներ:

Համատեղ ձեռնարկութիւնը իր մասնաճիւղերը պիտի ունենայ Խորհրդային Միութեան եւ Իտալիոյ մէջ, ու պիտի մասնակարարէ Ս. Միութեան եւ արտասահմանեան կարգ մը երկիրներու կիսագործարաններու եւ պատրաստի արտադրութիւններ:

NUEVO PROYECTO ECONOMICO PARA LA URSS

Según noticias procedentes de Moscú, el Parlamento soviético aprobó planes para transformar la actual economía del país en un régimen de economía de mercado, terminando así con el vetusto y rígido sistema de dirigismo centralizado.

La responsabilidad de elaborar este nuevo plan será del primer ministro *Nikolai Ryzhkov*, a quien el Soviet Supremo fijó plazo hasta setiembre para presentar un programa detallado. Ya el 24 de mayo *Ryzhkov* presentó al Parlamento los principios generales de este plan para una economía de mercado en el cual se contemplaba un importante espectro de aumentos de precios y la introducción de una serie de leyes de inversiones, banca, empleo y monopolios, con el fin de reestructurar el sistema económico y financiero del país.

Apuntemos que los incrementos de precios -entre los que se encontraba la triplicación del precio del pan- causaron pánico entre los consumidores de Moscú y otras ciudades.

Ryzhkov manifestó a los parlamentarios que el establecimiento de una economía de mercado es el único camino que tiene el país para avanzar.

Por su parte, *Gorbachov* dijo a los dirigentes de los partidos comunistas de las distintas repúblicas y regiones del país, que no se volvería al sistema de planificación central y los instó a aplicar el sistema de mercado.

La conclusión final es que el primer ministro *Nikolai Rizhkov* deberá tener listo para el 1° de setiembre un programa de medidas interrelacionadas que entrarían en vigor este año para la creación de la estructura y los mecanismos de una economía de mercado regulada.

Isabel Tchalian

TORTILLA A LA PORTUGUESA

INGREDIENTES:

3/4 kilos de papas
3 cebollas
2 ajíes morrones
3 tomates medianos
sal, pimienta, orégano.

PREPARACION:

Pelar las papas y cortarlas en rodajas de poco más de 1/2 cm. de espesor; darles una pasada por aceite caliente para marcarlas.

Con los demás ingredientes preparar una salsa portuguesa.

Mezclar las papas con la salsa portuguesa y agregarle 5 huevos batidos.

Enmantecar un molde donde distribuirá la preparación. Poner al horno y retirar cuando esté a punto. Salpicar con perejil picado.

BUDIN DE AMARETTIS

PREPARACION:

Hervir 3/4 litro de leche con seis cucharadas de azúcar y 1 vainilla en rama. Retirar del fuego y agregar una cucharada de manteca. Dejar enfriar.

Separadamente se baten 6 huevos a los que se agregan 100 gramos de amarettis picados, incorporándole los demás ingredientes.

Colocar esta mezcla en un molde acaramelada y cocinar en baño de María.

Desmoldar en frío; se puede acompañar con crema.

DONACIONES A *SARDARABAD*

Sra. *Arpi Kardashian* en memoria de su esposo *Hagop*, en el 3er. aniversario de su fallecimiento..... A 500.000

Sra. *Rosa Surian de Der Khorenian* e *Hilda Der Korenian de Maldjian* en el 1er. aniversario del fallecimiento de *Der Avak Kahaná Der Khorenian* y 40 días del Dr. *Eduardo Surian*..... u$s 100

DONACIONES POR *DER KHORENIAN y SURIAN*

Al cumplirse el primer aniversario del fallecimiento de *Der Norair Avak Kahaná Der Khorenian* y 40 días del fallecimiento del Dr. *Eduardo Surián*, las señoras *Rosa Surián de Der Khorenian* e *Hilda Der Korenian de Maldjian* han efectuado las siguientes donaciones:

Iglesia San Gregorio El Iluminador	u$s 200
Casa de Descanso Hom	" 200
Periódico Sevan	" 100
Periódico Sharyum	" 100
Periódico Armenia	" 100

LA VIDA DE NUESTRA COMUNIDAD ARMENIA

SARDARABAD ASPIRA A REFLEJAR LA VIDA Y LA ACTIVIDAD DE LA COMUNIDAD ARMENIA EN LA ARGENTINA, PARA QUE TODAS AQUELLAS COMUNIDADES QUE RECIBEN NUESTRO PERIODICO EN EL EXTERIOR, SEPAN QUE ESTA DIASPORA VIVE Y TRABAJA ACTIVAMENTE EN TODOS LOS CAMPOS. PARA QUE ELLO PUEDA LOGRARSE EN TODA SU AMPLITUD, INVITAMOS A INSTITUCIONES, IGLESIAS, COLEGIOS, Y TAMBIEN PARTICULARES, NOS HAGAN LLEGAR UNA BREVE RE... DE LA INFORMACION QUE ES... -PREVIA Y POSTERIOR A LOS ... TOS QUE REALICEN- PARA ... PODAMOS DARLES FORMA DE NO... PUBLICARLOS.

ESA INFORMACION PUEDE LLE... PERSONALMENTE O POR CART... GORRITI 4884, (1414) CAPITAL ... TELEFONICAMENTE AL 771-5... 8.30 Y 18.30.

LILIANA M.M. MERDIKIAN
abogada
Ricardo Gutierrez 1357
Pta. Baja "A" — OLIVOS
T.E.: 790—6779 de 14 a 18

ARTURO HECTOR TIMURCIOGLU
abogado
Av. Maipú 2233 — 1er. Piso Dto.6
OLIVOS — Tel: 790—6775
Lunes a Jueves de 16 á 19.30

Dr. Arturo Balassanian
Escribano
Registro Notarial 1094
Florida 716 2° Piso — Of. "K"
T.E.: 322—2768

Por una pronta y completa mejoria.....

Hasta nuestra Redacción llega la noticia de que el señor *Antranik Ekshian*, ex-Presidente de la Unión General Armenia de Beneficencia, se encuentra enfermo.

SARDARABAD, solidario, formula sus deseos por una pronta y total mejoría del señor *Ekshian*, a quien saluda cordialmente lo mismo que a todos sus familiares.

Daniel Youssefian e Hijos S.A.
Distribuidor y Mayorista Textil Blanco y Tejidos en general
Sarmiento 2357 Buenos Aires
TE. 48-9442/5298

Periódico Armenio "SARDARABAD" de la ASOCIACION CULTURAL TERTIAN
Redacción y Administración: Gorriti 4884
(1414) CAPITAL FEDERAL
T.E.: 771-5...
Horario de atención: Lun a Vier de 10.00 a ...
Registro Nac. de la Propiedad Intelectual Nº 174428
Director: NAHABET NAHABETIAN
Corresponsal/Reporter en ... artistas y escritores
BRASIL: Sr. Hrair Chahian, Av. Consiglio 18 Ap.4, Cep. 0879... San Paulo, T.E: 813-...
URUGUAY: Dr. Pedro Tchalian, Benito Blanco 672 Ap. 2, T.E: 70-...